

MINĖJIMAI

KELIOS MINTYS KOVO 11-OSIOS PROGA – Petras Maksimavičius	3
KOVO 11-AJĄ PASITINKANT – Vytautas Jonas Juška	5
VASARIO 16-OJI PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – Vida Jolanta Stankevičienė	8

ŠVIETIMAS

PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE – Pradinukės	9
III TARPTAUTINIS MUZIKOS IR BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ PROJEKTAS-KONKURSAS „MUZIKOS SPALVOS“ – Grażina Kibyšienė ..	11

TIKĖJIMAS

GAVĖNIOS LAIKOTARPIŠ MŪSŲ KATALIKIŠKAME GYVENIME – Kun. Jaroslav Kalinovskij	13
---	----

ŽMONĖS

ILGIAU, NEI BUVO NUMATYTA – Vytautas Pečiulis	14
--	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

TARPUKARIO TAUTINIAI KONFLIKTAI MŪSŲ KRAŠTE – Janina Macukonienė	18
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

MINDAUGĄ VAINĄ PRISIMENANT – Irena Aleksaitė	21
---	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Švenčiant Vasario 16-ąją (Teresės Gausienės nuotr.)
Pirmieji pavasario žiedai (Valdo Žilionio nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-03-11

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kovas. Pavasario ženklai jau akivaizdūs, nors naktimis dar tik kovas... Tačiau mums, lietuviams, kaip tik šis mėnuo ypač mielas ir šiltas.

Štai kovo 9-oji – Lietuvos vardo diena. 2019 metais Lietuvos Respublikos Seimas ją įtraukė į minėtinių Lietuvos atmintinų datų sąrašą. Lietuvos vardas pirmą kartą aptinkamas įrašytas Kvedlinburgo analuose. Čia rašoma, kad 1009 m. kovo 9 d., vykdamas krikštyti pagonių, Lietuvos pasienyje buvo nužudytas šventasis Brunonas Bonifacas. Taigi kovo 9-oji laikytina Lietuvos vardo diena.

O po dviejų dienų minime Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 31-ąsias metines. Gaila, bet pandemija jau pernai neleido tinkamai atšvęsti nepriklausomybės atkūrimo 30-mečio. Ši neganda, deja, užsitęsė. Jau metai, kaip gyvename karantino sąlygomis. Tad šiemet Kovo 11-osios irgi negalime švęsti kaip paprastai. Šiais metais prie Kovo 11-osios paminklo susirinko tik Punksko savivaldybės, lietuviškų mokyklų ir draugijų vadovai, padėjo gėlių, taip simboliškai prisimindami svarbų įvykį.

Kovo 16-oji, garsiojo knygnešio Jurgio Bielinio gimimo diena, į lietuvių kalendorių įtraukta kaip Knygnešių diena. Mūsų kraštas knygnešystės istorijoje irgi turi savo kuklų indėlį.

Šioje „Aušroje“ rekomenduoju paskaityti Vytauto Jono Juškos straipsnį – žvilgsnį iš arti į Lietuvos emigracijos kelią, Pasaulio lietuvių bendruomenės įsikūrimą. Autorius, šiuo metu gyvenantis Lietuvoje, didžiąją savo gyvenimo dalį praleido emigracijoje. Gimęs Jungtinėje Karalystėje, dar vaikystėje persikėlęs gyventi į Australiją, 2011 m. grįžo į Lietuvą. Tai vienas iš nedaugelio lietuvių „atvirkštinės“ nei šiuo metu įprasta migracijos pavyzdžių.

Kelios mintys Kovo 11-osios proga

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Ar žinote, kas įvyko kovo 21 d.? Esu tikras, kad nežinote. Aš taip pat nežinau, kadangi ši data man nieko ypatingo neprimena. Jeigu patikslintumėme, apie kelintus metus kalbame, būtų žymiai paprasčiau į šį klausimą atsakyti. O jeigu įvardintumėm žemyną arba konkrečią šalį, kur tai vyko, atsakymą pateikti būtų dar lengviau. Nežinau, kaip esą dabar, bet ankstesniais laikais mokytojai ar dėstytojai mokydavo procesais, o ne datomis grįstos istorijos. Sakydavo: nesimokykite mintinai datų. Jeigu jos bus istoriškai reikšmingos, po kurio laiko įsiminsite jas be didesnio vargo, savaime. Mokykitės atpažinti vadinamuosius istorijos lūžius, supraskite jų priežastis ir sukeltas pasekmes. Kitaip istorijos pažinimo ar rekonstrukcijos procese datos neturės jokios reikšmės. Man atrodo, kad toks požiūris į istorijos pažinimą ar mokymą visai pasiteisina.

Paklausiu dar kartą. Ar žinote, kas įvyko vasario 16 d. arba kovo 11 d.? Žinau, kad žinote. Net nereikia įvardinti, kur ir kelintais metais tai įvyko. Argentiniečiai nežino, prancūzai nežino ir absoliuti dauguma lenkų taip pat nežino. Lietuviai žino. Taigi,

tarkime, kas įvyko 1990 m. kovo 11 d., lietuviai žino ne tik todėl, kad tai buvo svarbus įvykis tautos gyvenime, tam tikro proceso kulminacija, bet ir dėl to, jog daugelis kitų įvykių, kurie jų gyvenime vyko, buvo ir yra susiję su šia data ligi šiandien. Nekalbu apie šventinius koncertus, mitingus ar kitais būdais reiškiamą meilę tėvų ir protėvių žemei. Turiu omenyje labai paprastus dalykus, kurie pakeitė lietuvių gyvenimą. Tarkime, atsirado nepalyginamai didesnės galimybės keliauti, studijuoti, dirbti, pirkti, parduoti, skraidyti, žaisti, planuoti ir t. t. Paskelbus nepriklausomybę šalies transformacijos procesas buvo ir vis dar yra skausmingas, tačiau kad lietuviai 1990 m. pasirinko teisingą kelią, matyt, niekas neabejoja. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas tapo tvirčiausiu pamatu, kuris leido planuoti ir kurti geresnę ateitį. Tai atsispindėjo ir atsispindi

Užrašas Seinuose „Seinai – tai lenkiškas miestas“. 1996 m.

Iš asmeninio archyvo

Seinų kapinėse 1997 m. Iš kairės: LR konsulas Seinuose V. Povilonis, Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis, LLD pirmininkas P. Maksimavičius

visose gyvenimo srityse: sporte, tapyboje, fotografijoje, politikoje, karyboje, net... kovoje su Covid-19 pandemija. Todėl 1990 m. kovo 11-osios datos visai neturime mokytis mintinai ir kas kiek laiko mūsų žinias pakartoti, kad neužmirštumėm. Mes šią datą ir taip atsiminsime.

Svarbų vaidmenį atlieka švietimas. Tai nuo jo kokybės priklauso, ar naujoji karta „ištirps“ globalaus pasaulio globalioje lietuviybėje, ar tą globalų pasaulį supras ir matys per savo šeimos ir giminės istorijos prizmę. Nemaža dalimi nuo mokymo programų ir vadovėlių turinio priklausys, ar lietuviai, kaip labai negausi tauta, gebės išsaugoti kertinius savo tapatybės elementus – visų pirma lietuvių kalbą, raštą, tradicijas, istorinę atmintį, o per tai ir valstybingumą.

Tie, kurie gyvename Lenkijoje, puikiai matome, kiek daug pastangų čia dedama norint išryškinti kai kuriuos Lenkijos istorijos tarpsnius. Galima ginčytis – gerai, blogai, tendencingai ar netendencingai tai daroma, tačiau viešojoje erdvėje tikrai netrūksta tautinių šūkių ir įvairių, net pačių keisčiausių, iniciatyvų. Viskas vienam tikslui – kelti visuomenėje patriotinius jausmus, raginti rūpintis šalies ateitimi, kurti atsparnesnę

bet kokioms išorės grėsmėms visuomenę. Tai turės ilgalaikių pasekmių. Ši politika anksčiau ar vėliau keisis, bus tobulinama, gal atsiras naujų akcentų, raiškos formų, bet Lenkijos visuomenė jau niekada nebus tokia, kokia buvo, tarkime, 2010 m. Tai gi nepaisant visų istorinės politikos trūkumų reikia aiškiai pasakyti, kad ji atlieka reikšmingą vaidmenį. Beje, ne visuomet praturtina mokslo lobynus, ne visada tokia politika mums, kaip tautinės mažumos atstovams, patinka, tačiau ji veiksmingai daro įtaką eilinių žmonių požiūriui į savo krašto istoriją, valstybingumą bei formuoja jų nusiteikimą kaimynų atžvilgiu.

Nuo 1990 m. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo praėjo jau daugiau kaip 30 metų. Daugelis mūsų tuos lemtingus įvykius matėme savo akimis. Tačiau jau auga naujoji karta, kuri labiau atsimena Sidnėjaus olimpinės žaidynes ir Lietuvos krepšinio komandos pasiekimus nei Sovietų Sąjungos Lietuvai taikytą ekonominę blokadą. Galimas daiktas, kad jauniesnioji karta labai greit neatsimins, jog po 1990 m. Lietuva kurį laiką turėjo savo valiutą – litą, jog kertant Lietuvos ir Lenkijos valstybinę sieną pasieniečiams reikėjo rodyti asmens dokumentus, o muitininkams plačiai

atidaryti lagaminus. Tai jau istorija, tačiau retkarčiais ir ją reikėtų priminti, kad ateinančios kartos geriau tą laikmetį suprastų bei vertintų tai, ką jų tėvams pavyko pasiekti.

O kaip mes, Seinų–Punsko–Suvalkų krašto lietuviai, gyventumėm šiandien, jeigu ne Kovo 11-oji? Matyt, pritrūktų „Aušroje“ puslapių, jeigu bandytumėme vardinti. Kai fotografuojamės prie vysk. A. Baranausko paminklo Seinuose ar vedame savo vaiką į Suvalkuose veikiančią lietuvių vaikų darželį, net nepagalvojame, kaip labai teigiamai mūsų gyvenimas per tuos 30 metų pasikeitė.

Juokingi atrodo tie šiandieniai dėl Covid-19 pandemijos atsiradę nepatogumai ir apribojimai patekti į Lietuvą ar išvažiuoti iš jos. Jeigu prieš 30 metų kas nors būtų pasakęs, kad ateis laikai, kai sieną saugantys pareigūnai vietoj Kalašnikovo automatų rankose laikys kūno temperatūrą matuojančius termometrų – būtumėme smagiai pasijuokę. Todėl turime džiaugtis, jog Lietuvos atgimimas taip labai teigiamai pakeitė mūsų gyvenimą. Jau atėjo metas taip pat drąsiai ir aiškiai sakyti, kad Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas 1990 m. išplėšė šį kraštą iš skurdo ir provincialumo gniaužtų. Nors atidarius „geležinę uždangą“ Seinuose ant pastatų sienų kurį laiką daugėjo antilietuviškų užrašų, tame pačiame miestelyje kaip grybai po lietaus kilo nauji gyvenamieji namai, buvo atidaromos valiutos keityklos, parduotuvės, o gatvėmis pradėjo važinėti vakarietiški markių automobiliai. Ne visi to „laukinio kapitalizmo“ pradininkai, šiandieniai verslininkai nori tuos laikus prisiminti ir savo sėkmės istorijomis viešai girtis, tačiau neabejoju, kad Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo paskelbimą, žymintį naujo, sotesnio ir geresnio gyvenimo pradžią, tikrai atsimena.

Kovo 11-ąją pasitinkant

VYTAUTAS JONAS JUŠKA

Atšventėme Lietuvos nepriklausomybės 103-iąją sukaktį kalbėdami „Globalios Lietuvos“ sąvokomis, kurių esmėje jungiamos valstybinės ir nebe valstybinės lietuvių tautos šakos su savitais gyvenimais. Lietuvių tauta, kurios etnografinę apimtį ir gyventojų skaičius Vasario 16-osios Akto signataras Petras Klimas aptarė knygoje „Lietuva, jos gyventojai ir sienos“, šiandien mažiau kompaktiška, labiau geografiškai išsibarsčiusi nei knygos rašymo laikais. Tais 1917 m. Petras Klimas nustatė, kad lietuvių etnografinėse žemėse gyveno apytikriai keturi milijonai žmonių, iš kurių daugiau nei trys milijonai buvo laikomi lietuviais.

1920-aisiais Lietuvai įtvirtinus savo nepriklausomybę žymiai mažesniame etnografinių žemių plote, Klimo pateiktas gyventojų skaičius sunkiai pranoko du milijonus, o jei įskaičiuotumėme prarastą Vilniaus kraštą, tai būtų ne visai trys milijonai žmonių. Prabėgus daugiau nei šimtui metų, sunku kalbėti apie kokį nors lietuvių tautos augimą savo žemėse. Labiau viešojoje erdvėje kalbama apie jos laipsnišką nykimą. Demografiniai rodikliai nedžiugina, valstybės ateitis siejama su didėjančia diaspora, lietuvių tautos globalumu. Tačiau ką reiškia „Globalios Lietuvos“ sąvoka ir kiek ji mums aktuali?

KETURI MILIJONAI

Šiandien kalbama, kad lietuvių yra keturi milijonai, ir laikoma, jog apytikriai trečdalis jų gyvena už Lietuvos ribų. Siekdamas pagrįsti tuos keturis milijonus neradau nė vieno šaltinio: nei Lietuvos statistikos departamentas, nei Tarptautinė

migracijos organizacija ar Užsienio reikalų ministerija, nei Vikipedija ar Visuotinė lietuvių enciklopedija nepateikia bent šiek tiek tarpusavyje derančios ir teisingos informacijos, atitinkančios minėtus duomenis. Ir tai susiję su gyvais žmonėmis! Nežinome konkrečiai, kiek mūsų tautiečių gyvena kurioje pasaulio šalyje, nei kiek konkrečiai jų išvis išsibarstę po pasaulį. Tad kaip pagrįsti tuos keturis milijonus? Galiu tik spėlioti.

Kalbama, kad Jungtinėje Karalystėje susispietė apie 230 000 lietuvių, o Norvegijoje gal 45 000 ar 90 000, pagal sezoniškumą. JAV, kur tam tikru laiku buvusi šimtatūkstantinė diaspora, šiandien Lietuvos statistikos departamentas nurodo tik 750 tautiečių iš viso, o realybė visai kita. Skaičiai nedžiugina, žinių ir apibrėžtumo stoka dar labiau. Kaip derinti neapibrėžtumą „Globalios Lietuvos“ kontekste?

Tyrinėjimai rodo, kad Lietuvos jaunimas ne per daug žino apie lietuvius pasaulyje. Jų išėivijos įvaizdis labai individualus ir fragmentiškas. Mažai mąstoma apie emigraciją, ką ji reiškia, nesuvokiama, kad Lietuvos geografija yra daug platesnė. Lietuvių išėivijos vaizdas nelabai sietinas su bendruomenėmis. Lietuviybė siaurai suvokiama: ar lietuvis tėra tas, kuris kalba lietuviškai?

Jaunimas atspindi tai, kas mąstoma ir kalbama jų šeimose. Netikslinga tikėtis platesnio suvokimo apie lietuvius pasaulyje, kai ilgus dešimtmecius išėivija tebuvo vadinama pabėgėliais, vaizduojama turčiais „dėdėmis semais“, iš kurių Sovietų Sąjungoje gyvenantys giminės sulaukdavo siuntinių. Suvokti išėivijos patirtį neužtenka tik pavienės infor-

macijos, padrikų žinių, reikia ir stiprios, net lakios vaizduotės.

LIETUVIŲ TAUTOS EMIGRACIJA

Lietuvių tautos emigracijos istorija ir jos mastai nėra iki galo tautos ar valstybės suvokiami ir įvertinami, nors, regis, apie tai ir šnekama, tai išgyvenama bei socialiniuose tinkluose ne per mandagiausiai rašoma.

Nors teigiama, kad lietuviai turi ilgą emigracijos istoriją, tautos emigracijos pradžia siejama su baudžiavos panaikinimu 1864 m. ir netrukus prasidėjusiu badmečiu. Būtent tuomet neturint pragyvenimo šaltinių prasidėjo pirmoji didesnio masto lietuvių emigracija. Daugiausia jų patraukė į Jungtines Amerikos Valstijas. Iki Pirmojo pasaulinio karo ten emigravusiųjų skaičius perkopė 275 000, o su prieaugiu viršijo 450 000. Šios diasporos aukomis maitinta karo metu badaujanti Lietuva, jų politinė jėga iškovotas Lietuvos nepriklausomybės pripažinimas, o suteikta materialinė parama sudarė pagrindą Lietuvos ekonomikos augimui pirmaisiais nepriklausomybės metais. Amerikos lietuvių išėivija 1918–1926 metais paskolino arba padovanojo Lietuvai apie 53 milijonus dolerių. Dėl jų Lietuva palaikė lito kursą bei dengė prekybos deficitą.

Nepriklausomybės metais emigracija nesibaigė, ją skatino vis dar silpna Lietuvos ekonomika ir 250 000 emigrantų, grįžusių į Lietuvą iš Sovietų Sąjungos. Pagrindine naujosios emigracijos kryptimi tapo Pietų Amerika, mastas – apie 150 000 žmonių. Per septyniasdešimt metų pirmosios bangos emigracija su savo prieaugiu gerokai viršijo 600 000 asmenų. Didelė netektis Lietuvai.

Tarpukario Lietuvos valstybė, susirūpinusi emigracijos mastais ir problemomis, su kuriomis susidurdavo lietuviai emigrantai, dėjo pastangas stiprinti ir palaikyti ryšius su savo piliečiais. Valstybininkai suprato, kad neištisus emigravusiesiems pagalbos rankos, tautiečius galima visai prarasti. 1935 metais Kaune įvykęs pirmasis Pasaulio lietuvių kongresas siekė suburti emigrantus ir sukurti glaudžius, abiem pusėms naudingus diasporos ir Lietuvos santykius. Antrasis pasaulinis karas nutraukė pradėtą darbą, bet darbų atomazga randama dipukų kartos įkurtoje Pasaulio lietuvių bendruomenėje. Lietuvos globalumo suvokimas išsirutuliojo norint neprarasti ryšių su emigravusiaisiais ir palaikyti bei sustiprinti jų tautinį sąmoningumą.

Antroji emigracijos banga kilo 1944 m., kai apytikriai 60 000 žmonių paliko Lietuvą dėl artėjančių bolševikų ir atsidūrė pokario išvietintų asmenų (Displaced Persons) stovyklose Vokietijoje. Pirmosios bangos lietuviams padedant jie sukūrė Pasaulio lietuvių bendruomenę ir tą tautinę infrastruktūrą, dėl kurios šiandieną galimas ryšių tarp emigracijoje gyvenančių lietuvių palaikymas. Esu šios bangos palikuonis, ilgus metus atidavęs Lietuvių bendruomenės veiklai ir lietuviybės puoselėjimui. Per ne visus penkis dešimtmečius stebėjau savo tėvų kartos pastangas ugdyti bei išlaikyti lietuviškumą ir laipsnišką savo kartos nukultūrėjimą bei akultūraciją, naujosios saviraiškos savasties, naujosios tautinės tapatybės perėmimą. Mačiau ir išgyvenau savo kartos nutautėjimo procesą, išgyvenau ir tai, ką reiškė mano tėvų kartai pasenti svečioje šalyje.

Pirmoji emigracijos banga kilo Carinės Rusijos nuskurdintoje Lietuvoje, antroji – bolševikų okupacijos fone, trečioji ir, beje, didžiausioji – dabar, Kovo 11-osios Lietuvoje. Apytikriai skaičiuojama, kad per pastaruosius 30 metų 800 000 tautiečių paliko Lietuvą, tačiau šis skaičius

neapima prieaugio, kurį taip pat reikia pridėti. Manau, kad tikrasis emigracijos mastas su prieaugiu viršija milijoną žmonių. Tautos istorijoje nesame susidūrę su tokio masto emigracija. Ji beprecedentė! Šiai emigracijos bangai klijuojama ekonominės emigracijos etiketė, tačiau tikrosios priežastys yra platesnės ir gilesnės.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

Lietuva šiandien kalba „Globalios Lietuvos“ sąvokomis. Tačiau nelabai kas gilinasi į tai, jog Lietuva tiek globali, kiek jai sukaupė dipukų kartos palūkanos – Pasaulio lietuvių bendruomenė, jos vadovai ir jos išplėtotą infrastruktūrą.

Ši pasaulio lietuvių jungianti bendruomenė nėra Lietuvos organizacija ir tiesiogine prasme tėvynėje gyvenančių piliečių neliečia ir neįjungia. Tačiau apie Pasaulio lietuvių bendruomenę, kaip visus po pasaulį išsibarsčiusius lietuvius vienijančią ir jiems atstovaujančią organizaciją, apie jos svarbą ir poveikį privalo žinoti, tai pajusti ir bent iš dalies suvokti visi Lietuvos gyventojai. Tai tampa vis labiau aktualu, žinant, kad po Kovo 11-osios trečdalis Lietuvos gyventojų jau gyvena už savo istorinės tėvynės ribų. Emigracijos fone neleistina, kad lietuvių tauta nežinotų apie Pasaulio lietuvių

bendruomenės organizaciją bei jos vertybinį kodeksą – Lietuvių Chartą, kuo jungiamos visame pasaulyje gyvenančios lietuvių diasporos.

LIETUVIŲ CHARTA

VLIK pirmininkas prelatas Mykolas Krupavičius, formuluodamas Lietuvių Chartą, suvokė, kad pokario dipukų karta išsibarstys po visą pasaulį. Charta turėjo lietuviams pateikti vieningą turinį, skatinti kurti vieningą organizaciją. Juk ji, Charta, – esminė, pati svarbiausia ilgalaikiam išlikimui. Lietuvoje trečiajai emigracijos bangai neperteikiam šio vieningo turinio, vizijos ar idėjos jiems emigruojant. Tad iš Lietuvos emigruojantys žmonės Lietuvių Chartos turinio nežino, su tautinės tapatybės išsaugojimo principais nesupažindinami. Kad suprastume Lietuvių Chartos svarbą, reikia grįžti prie pirmosios emigrantų bangos, kuri išvyko į JAV prieš Pirmąjį pasaulinį karą, ir ją suvokti. Susiskaldę jie atliko tuos pačius ir kartu skirtingus bendruomeniškumo veiksmus, tačiau vienybės stoka ir silpstanti tautinė savastis savo padarė. Su retomis išimtimis visi nutautėjo. Šis pavojus realus ir dabartinei emigrantų bangai.

Lietuvių Charta – tai vertybinis kodeksas, kuriame įsipareigota, kad Pasaulio lietuvių bendruomenė vienyty

visus už Lietuvos ribų gyvenančius lietuvius, siektų išlaikyti, kurti bei ugdyti lietuvių tautos gyvastį: jos kalbą, kultūrą, papročius, tradicijas, mokslą, tautinę tapatybę, ir remti nepriklausomą Lietuvos valstybę. Pasaulio lietuvių bendruomenė yra visuomeninė, nepolitinė organizacija, jungianti 49 šalių lietuvių bendruomenes ir lietuvius, gyvenančius už Lietuvos ribų, prisidedanti prie šiuolaikinės modernios Lietuvos valstybės kūrimo. Lietuvių Chartos pagrindu Pasaulio lietuvių bendruomenei suteiktas viešingas turinys ir organizacinė struktūra yra išlikusi iki šių dienų.

LAISVĖ AR ANARCHIJA?

2019 m. Prezidentūroje surengtame Lietuvių Chartos septyniadešimtmečio simpoziume užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius akcentavo, kad prieš 30-metį siekėme laisvės ir ją gavome. Džiaugėsi, kad ją naudojames. Linkevičius aptarė ir tai, kad vos dešimtadalis dabartinių emigrantų buriasi ir dalyvauja bendruomenės veikloje, ir tik kokie 8 000 jų vaikų lanko lituanistines mokyklas. Ar Lietuva tikrai globali, jei emigravusių tautiečių bendruomeninis įsijungimas toks ribotas? Ar nesusiduriame su tikrais tautinės tapatybės išsaugojimo iššūkiais, kai laikoma, kad išeivijos bendruomenę sudaro apie 1 350 000 žmonių?

Šios emigracijos fone būtina aptarti laisvės sampratą. Kyla klausimas, ar laisvė tas pats kaip nepažabotas tautos narių bėgimas į kitų tautų ir kultūrų glėbį, kad ir dangstantis valstybės ekonomikos nepakankamumu?

Laisvę galima apibūdinti kaip teisę spręsti sau, elgtis sau, būti sau, būti savimi, neribotai naudotis visomis laisvės teikiamomis galimybėmis. Tačiau jei ją suasmeniname, ji tampa privati. Suasmeninę ir privatizavę laisvę ją iškreipiame ir žengiamo anarchijos link. Klausiu, ar masinės emigracijos fenomenas nėra bent iš dalies tapatinamas su laisvės

suasmeninimu? Posovietinėje erdvėje išmokome viską privatizuoti. Ar neprivatizavome laisvės? Skaitydamas įrašus socialiniuose tinkluose nesykį susidūriau su iškreiptomis jos sampratomis. Iš esmės laisvė – tai atsakomybė, net ir tautinė atsakomybė, kurios, manau, šiandieną stokojame.

Nepažabojami lietuvių emigracijos mastai man kelia didelį nerimą, o dar didesnį mūsų tautos bei valstybės abejingumas, neryžtingumas, susigyvenimas su šiuo reiškiniu, lyg ta emigracija būtų savaime suprantama, ir viskas yra gerai. Išgyvenęs pusę amžiaus išeivijoje, labiau nei didžioji dauguma tautiečių suvokių emigracijos daromą žalą ir jos grėsmę Lietuvai. Negaliu susigyventi su tuo, ką matau. Tai ne laisvės ar laisvo judėjimo išraiška, bet savižudiška tautinė anarchija, grįsta nežabotu individualizmu, silpna tautine tapatybe ir nesuprantamu inteligentijos bei politinės klasės neveiklumu.

PILIETYBĖS IŠSAUGOJIMAS

2019 m. referendume sprendėme daugybinės pilietybės įteisinimo Konstitucijoje klausimą. Užsienio šalyse gyvenantys tautiečiai, norėdami išlaikyti pilnaverčius ryšius su Lietuva, prašė teisės išsaugoti Lietuvos pilietybę priėmus kitos valstybės pilietybę. Esamieji Konstitucijos rėmai užtikrino referendumo nesėkmę. Siekdami išsaugoti savo diasporą ir įteisinti pilietinius lūkesčius šiai dilemai spręsti turime ieškoti naujų diskursų, naujų konstitucinių kelių, mano galva, pagrįstų kartų teisingumo principu. Dabartinėje Konstitucijoje kartų teisingumo principo neįžvelgiu, o jo trūkumas veda prie du dešimtmečius nebeišsprendžiamų išeivijos lietuvių pilietybės klausimų. Nepamirškime, kad ne Konstitucija, o tik brandus pilietiškumas gali užtikrinti mūsų laisvę. Jei ateities kartos negalės referendumais išspręsti joms rūpimų problemų, prarasime ne tik svarbų sąlytį su diaspora, bet ir savos

tautos pasitikėjimą valstybe.

Gyvename „Globalios Lietuvos“ viltimis, kad emigrantų karta ilgai nei sugrįš į savo tėviškės namus, tačiau istorija moko kitaip. Istorija irgi moko, kokius svarbius darbus diasporos lietuviai nuveikė Lietuvai kritiškais laikais. Privalome išsaugoti ir tausoti ryšius su savo diaspora ir investuoti į ją. Antano Smetonos vyriausybės teisingumo ministras Stasys Šilingas 1938 m. pastebėjo, kad „pakanka vienos kartos klaidų ir tauta gali prarasti visą savo laisvę ir nepriklausomybę“. Jo kartos klaida, padaryta 1940 m. birželį, buvo – neginti Lietuvos nepriklausomybės.

Linkiu, kad mūsų kartos klaida netaptų konstitucinis nelankstumas, nes Konstitucijoje užkoduota taip, jog balsavimu niekuomet nesugebėsime peržengti tos kartelės, kuria jos pirmame skirsnyje nustatytas pilietybės straipsnio pakeitimas.

Emigruojančios Lietuvos kontekste lietuvių kalbos išlaikymas, tautiečių bendruomeniškumas ir ryšių palaikymas su savo tautos kamieniu Lietuvoje yra svarbūs tautinės ir kultūrinės tapatybės išlaikymo principai. Teisingai kalbėjo Šaulių sąjungos steigėjas Vladas Putvinskis: „Kai išvykę tėvai su savo prieaugiu nešneka lietuviškai, tokia ir mūsų ateitis. Koks bus Lietuvos vaikas, tokia bus mūsų tautos būsimoji laimė.“ Buvusio užsienio reikalų ministro Lino Linkevičiaus pastebėjimas, kad diasporos vaikai vangiai lanko lituanistines mokyklas, yra įspėjamasis ženklas, jog ne viskas gerai toje „Globalioje Lietuvoje“.

Žengdami į ketvirtąjį atkurtos Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį, neleiskime, kad Petro Klimo pastangos etnografiniu raktu kurti, formuoti bei apginti lietuvių tautos ateitį pražūtų globalizmo rūke. „Globali Lietuva“ tik tol globali, tik tol mums įdomi ir svarbi, kol jos vaikai yra tautiškai susipratę, lietuviškai kalbantys ir turintys stiprią tautinę savastį.

Vasario 16-oji Punsko savivaldybės vaikų darželyje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Vasario 16-oji – išskirtinė data valstybės istorijoje, liudijanti Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės siekius. Ši diena tai mūsų, lietuvių, vienybės, valstybingumo atkūrimo ir išsaugojimo simbolis, neatsiejamas nuo pagarbos savo tautos istorijai ir kiekvienam, kovojusiam už galimybę šiandien laisvai minėti šį didingą įvykį. Dabar ypač svarbus mūsų visų laisvės, nepriklausomybės, vienybės siekis, todėl skatiname vaikus švęsti tokią svarbią šventę – Lietuvos gimtadienį. Tai diena, kuri visus vienija, suburia ir kelia pasididžiavimą savo Tėvyne. Vasario 16-oji – pati didžiausia valstybinė šventė, primenanti Lietuvos istoriją.

Ši šventė labai svarbi ne tik Lietuvai, bet ir mažyliams, kurie lanko Punsko savivaldybės vaikų darželį.

Iš Punsko darželio archyvo

Iš Punsko darželio archyvo

Mes visi savo širdy nešiojamės Tėvyne. Ji – tai miškas, pievos, upės, kalba ir mes. Vasario 16-oji tai šventė, kuri simbolizuoja stiprybę, dvasią, viltį ir meilę Tėvynei. Kasmet Punsko darželyje švenčiame Lietuvos gimtadienį. Šiomet lietuviškų grupių vaikučiai šią iškilmingą šventę paminėjo savo salėse su auklėtojais. Visi vaikai žino, kokia Vasario 16-osios prasmė, kokie esą valstybiniai simboliai,

kokios jų spalvos ir ką jos reiškia. Geltona, žalia ir raudona – tai ne tik saulės, laukų ir kraujo spalvos, tai kiekvieno lietuvių pasididžiavimo savo valstybe ir tikėjimo savimi simbolis. Vytis – vienas seniausių valstybinių ženklų Europoje. Vasario 16-osios minėjimas tai visų pirma pagarba Tėvynei, primenanti laisvės svarbą. Siekiant ugdyti vaikų tautiškumą, pagarbą savo tautai, kultūrai, meilę poezijai, darželio ugdytiniai, padedami auklėtojų, mokėsi deklamuoti eilėraščius apie gimtinę, dainavo, piešė Lietuvą, trispalvę, sprendė kryžiažodžius, atliko įvairias užduotis, žiūrėjo filmuką „Vilniaus legenda“ (kaip kunigaikštis Gediminas įkūrė Vilnių). Darželio langai buvo papuošti trispalvės vėliavos gėlių puokštėmis, simboliizuojančiomis meilę ir laisvę.

Darželinukai labai mielai dalyvauja įvairiuose konkursuose. Vilniaus „Spindulio“ progimnazija surengė interneto svetainėje Tarp-tautinę ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kūrybinių darbų parodą „Plazdek, trispalve, plazdek!“. Ji buvo skirta Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti. Parodos tikslas – įvairiais būdais ir priemonėmis pavaizduoti Lietuvos nacionalinį simbolį – trispalvę, ugdyti ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų meninę raišką ir kūrybinius gebėjimus. Dalyviai apdovanoti padėkos raštais.

Suvalkų lietuvių vaikų darželis suorganizavo piešinių konkursą „Mano Lietuva“. Darželinukai taip pat mielai jame dalyvavo ir laimėjo vietas bei pagyrimus.

Mūsų Tėvynės istorijoje gausu svarbių, pasididžiavimo vertų ir minėtinų datų bei įvykių. Punsko vaikų darželio pedagogai stengiasi įžiebti vaikams tautiškumo, pilietiškumo, patriotizmo ugnelę, kuri ugdytų dorą, laisvą, pilietišką asmenybę.

Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

PRADINUKĖS

Netikėtai kilusi pandemija sutrikdė mūsų visų kasdienybę. Nuotolinis mokymas tiek mokiniams, tiek mokytojams iškėlė naujų iššūkių. Mes, mokytojai, stengėmės ieškoti įvairių būdų, kad įtrauktume mokinius į mokymo procesą, išmokytume juos dirbti naujomis sąlygomis naudojant informacines technologijas. Lyginant su praeitų metų pavasariu, darbas vyko žymiai sklandžiau, bet nebuvo toks kokybiškas kaip klasėje. Negalim užmiršti, kad mokykla tai ne tik vieta, kur vyksta ugdymo procesas, bet čia lavinamos ir mokinių bendravimo kompetencijos. Sugrįžę sausio mėnesį į klases pamatėme, kad mums labai trūko tiesioginio kontakto su mokiniais. Net ir dirbant mokykloje

kai kurias veiklas dėl apribojimų, susijusių su pandemija, tenka koreguoti, pakeisti įgyvendinimo formą, dar kitų – atsisakyti. Nepaisant to, mokytojai stengiasi taip organizuoti darbą, kad laikas, kurį vaikai leidžia mokykloje, būtų turiningas, o ugdymas – kokybiškas.

Socialinis, emocinis ugdymas vyksta rengiant bendrus darbus. Tai gi sugrįžę į klases stengėmės baigti tai, ko nebespėjom, nes išėjom dirbti nuotoliniu būdu. Pirmiausiai paruošėme mokinių piešinių parodą, skirtą mūsų mokyklos globėjams Dariui ir Girėnui. Šie dailės darbai dalyvavo konkurse, kurį surengė Lenkijos lietuvių draugija. Piešinių parodą galima lankyti mūsų mokyklos antrajame aukšte.

Lenos Krakauskaitės piešinys (III a kl.)

III a kl. mokiniai su auklėtoja

Vasario pradžioje gavome pasiūlymą dalyvauti tarptautinėje pradinėjų klasių mokinių dailės darbų parodoje-konkurse „Čia mano Lietuva“, skirtoje Lietuvos Nepriklausomybės ir Valstybės atkūrimo dienoms paminėti. Šį konkursą surengė Alytaus Likiškėlių progimnazijos mokytojos. Organizatorės sulaukė 987 kūrybinių darbų iš Latvijos, Lietuvos mokyklų bei... mūsų mokyklos darbelių. Mokiniai įvairiomis piešimo technikomis ir raiškos priemonėmis atskleidė Lietuvos istoriją, pavaizdavo krašto grožį, kaimus, miestelius, papročius ir tradicijas bei valstybingumo simbolius, taip išreikšdami meilę ir pagarbą Tėvynei.

Konkurso dalyviai buvo suskirstyti į dvi amžiaus grupes: I–II klasių ir III–IV klasių. Tenka pasidžiaugti mūsų mokyklos III a klasės mokinės Lenos Krakauskaitės laimėjimu. Ji gavo nominaciją. Pasigrožėti vaikų darbais galima lankant virtualią parodą šiuo adresu: <https://www.likiskeliai.alytus.lm.lt/naujiejos/11-skelbimai/152-paroda-konkursas-cia-mano-lietuva>.

I–III klasių mokinių piešiniai, skirti Lietuvos gimtadieniui, buvo

perduoti ir į Suvalkų lietuvių vaikų darželį, kuris taip pat organizavo piešinių konkursą „Mano Lietuva“ bei parengė virtualią parodą. Nekantriai laukiame šio konkurso rezultatų. Mūsų mokyklos pirmų klasių mokiniai užmezgė bendradarbiavimo ryšius su Seinų „Žiburio“ pirmokėliais. Jie persiuntė savo draugams dailės darbelius apie Lietuvą, parašė laišką, kuriame pasveikino žiburiečius su Vasario 16-ąja. Artėjant šiai šventei, III a klasės mergaitės savo vyresniems draugams ir mokytojams, kurie dar ir toliau dirba

namuose, įrašė dainelę „Po gimtinės ažuolėliais“ bei sveikinimą. Įrašas buvo paskelbtas mokyklos interneto svetainėje.

Pandemija suvaržė tradicines mokyklines šventes, tačiau mūsų mokyklos pradinukai kartu paminėjo Lietuvos valstybės atkūrimo dieną. Ta proga susirinkę svetainėje sugiedojome „Tautišką giesmę“ bei padainavome dainą „Gražiausios spalvos“. Direktoriaus sveikinimas, nuoširdus pasibuvimas kartu, trispalvių paukščių, širdžių, gėlių plevenimas nors trumpam sukūrė šventinę nuotaiką ir leido patirti bendruomeniškumo jausmą.

Žmogus – sociali būtybė, taigi vaikai labiausiai džiaugiasi vėl susitikę su savo bendraamžiais.

Pradinių klasių mokytojos vieningai teigia, jog tiesioginis – kontaktinis ugdymas, tai tinkamos emocinės savijautos bei mokymosi sėkmės pagrindas.

Vasario 16-oji Punsko mokykloje

III tarptautinis muzikos ir bendrojo ugdymo mokyklų projektas-konkursas „Muzikos spalvos“

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Dar praėjusiais mokslo metais į Vidugirių mokyklos duris pasibeldė Vilniaus Algirdo muzikos mokyklos mokytoja metodininkė Violeta Česaitienė. Pakvietė mūsų mokyklos dailės ir lietuvių kalbos mokytojus bei II–IV klasių mokinius dalyvauti projekte-konkurse „Muzikos spalvos“. Turėjome daug klausimų ir abejonių, bet šios idėjos autorės paraginti sutikome bendradarbiauti. Projekte-konkurse dalyvavo ne tik mokiniai iš Lietuvos, bet ir Baltarusijos Pelesos vidurinės mokyklos bei Norvegijos Oslo lituanistinės mokyklos „Gintaras“.

„III tarptautinis muzikos ir bendrojo ugdymo mokyklų projektas-konkursas „Muzikos spalvos“ subūrė Lietuvoje ir kitose šalyse gyvenančius lietuvius kurti, ieškoti ir fantazuoti. Renginys vyko dviem turais. Pirmojoje dalyje siekėme, kad Lietuvos muzikos ir meno mokyklų mokiniai kuo labiau įsijaustų į atliekamą muziką, kuo ryškiau perteiktų kūrinio nuotaiką bei charakterį, kad jie muzikos garsais pasakotų istoriją, kuria tiki patys ir nori bei gali įtikinti kitus. Antrojoje dalyje Lietuvos ir kitų šalių bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai klausėsi muzikantų – finalininkų atliekamų kūrinių bei bandė suprasti ir įsivaizduoti, ką skambanti muzika pasakoja jiems, kokius vaizdus ir spalvas regi jie. Savo vizijas vaikai išreiškė literatūrinėmis miniatiūromis bei piešiniais“, – po konkurso parašė mokytoja Violeta.

Konkurso dalyviai su mokytojomis Irena Kalinauskiene ir Gražina Kibyšiene

Vidugirių mokyklos mokiniai dalyvavo antrojoje konkurso dalyje. Jie kūrė literatūrinės miniatiūras bei piešė pagal mums pateiktus muzikinius kūrinius-mįsles. Reikėjo sugalvoti ir darbelių pavadinimus. Mokiniai fantazavo, kūrė namuose, nes tuo laiku vyko nuotolinis mokymas. Konkursui pateikėme šių mokinių darbus:

12 muzikiniam kūriniiui-mįslei

1. Olivija Dzemonaitė, II kl., „Meškų šokis“ – literatūrinė miniatiūra bei piešinys
2. Veronika Bednarkaitė, IV kl., „Audra ir viltis“ – piešinys

3. Mantas Radzevičius, IV kl., „Lašų ir pasagų skambesys“ – piešinys
15 muzikiniam kūriniiui-mįslei

1. Romas Žukauskas, III kl., „Besmegenio svajonė“ – literatūrinė miniatiūra bei piešinys
2. Viktorija Grigutytė, III kl., „Pavasario keliu“ – piešinys
3. Natalija Valinčiūtė, III kl., „Spalvota laimė“ – piešinys

„Ir štai šių metų vasario 6 dieną įvyko projekto-konkurso „Muzikos spalvos“ II turas – finalas, kuriame skambėjo 24 muzikiniai kūriniai-mįslės, buvo atliktos 24 literatūrinės miniatiūros bei demonstruojami 72

Olivija Dzemionaitė, II kl., „Meškų šokis“

piešiniai. Buvo įdomu stebėti, kaip vaikai skirtingai regi, girdi ir jaučia tą pačią muziką, gera buvo išgirsti ir pamatyti, kokios įdomios, kartais net labai netikėtos vizijos juos aplankė“, – rašo projekto autorė.

Mūsų mokyklos mokiniais komisija, kuriai vadovavo M. K. Čiurlionio namų direktorius, pianistas, profesorius Rokas Zubovas (M. K. Čiurlionio proanūkis), skyrė dvi nominacijas: Olivijai – nominaciją „Šmaikščiausias pasakojimas“ ir Romui – „Lietuviško žodžio puoselėjimas svetur“.

„Manau, įvyko labai graži, spalvinga šventė, apjungusi muziką, dailę ir literatūrą, suvienijusi ne tik muzikos ir bendrojo ugdymo mokyklas, bet ir visoje Lietuvoje bei už jos ribų gyvenančius lietuvačius. Be mūsų visų bendrų pastangų, energijos ir kūrybiškumo jos tiesiog nebūtų. Tad didžiulis ir nuoširdus ačiū – visiems dalyviams, jų tėveliams bei mokytojams – už kantrybę, kūrybiškumą ir energiją šiuo sunkiu mums visiems laikotarpiu...“ – džiaugiasi projekto-konkurso idėjos autorė Violeta Česaitienė „Švietimo naujienose“.

Mums, mokytojams, ir mūsų mokiniais tai buvo nekasdienė patirtis. Nors dirbome karantino sąlygomis, susidūrėme su įvairiais sunkumais, bet tai neužgožė mūsų mokinių kūrybiškumo ir noro dalyvauti projekte. Ačiū tėveliams už pagalbą filmuojant

Romas Žukauskas, III kl., „Besmegenio svajonė“

ir fotografuojant vaikų darbus.

LITERATŪRINĖS MINIATIŪROS

Meškų šokis

Miške šoka penkios meškos, o joms groja akordeonininkas. Muzika yra labai sunki. Ir šokis sunkus. Meškos nemoka šokti, tik viena kitą mindo ir stumdo. Viena susvyravo ir parpuolė ant žemės. Bet jų džiaugsmas yra tikras ir lengvas. Ir jų laimė skrieja ant paukščių sparnų į padanges, nes meškos laimingos. Jos kartu.

Olivija Dzemionaitė, II kl.

Besmegenio svajonė

Senis besmegenis svajėjo mokytis. Kartą jis užsidėjo kuprinę ant pečių ir iškeliavo į mokyklą. Besmegenis buvo labai laimingas. Džiaugėsi, kad pažins draugų. O diena buvo graži, saulėta, bet šalta. Šokinėdamas ir dainuodamas jis pasiekė mokyklą. Pamokos buvo įdomios. Besmegenis mokėsi skaityti ir skaičiuoti. Staiga visi pastebėjo, kad senio besmegenio nėra. Ten, kur jis stovėjo, liko tik vandens balutė.

Romas Žukauskas, III kl.

Gavėnios laikotarpis mūsų katalikiškame gyvenime

KUN. JAROSLAV KALINOVSKIJ, SEINŲ BAZILIKOS VIKARAS

Bažnyčios liturgijoje dažnai yra naudojamas laipsniškumas, pereinamasis laikotarpis, atidengiant to laikotarpio mintį. Velykų laikotarpio pasiruošimo etapai trys ir kiekvienas iš jų veda mus į Kristaus Prisikėlimo iškilmes.

I laipsnis. Pagal senąją Bažnyčios tradiciją Septuagesimos laikotarpiu turėjome skaičių 70, primenantį mums septyniasdešimt Babilono nelaisvėje praleistų metų, po kurių Dievo išrinktoji tauta, nuvalyta nuo stambeldystės, galėjo grįžti į Jeruzalę ir švęsti Paschą. Dabar Bažnyčia mums nurodo skaičių 40. Kaip pastebėjo šv. Jeronimas, šis skaičius reiškia bausmę ir sielvirtą (žr. Ez 29). Po II Vatikano liturginės reformos buvo paliktas tik gavėnios laikotarpis.

II laipsnis. Prisiminkime keturiasdešimt dienų ir naktų trukusį tvaną (Pr 7, 12), kurį pasiuntė užsirūstinęs Dievas, gailėdamasis, jog sukūrė žmogų, ir kuris sunaikino visą žmonių, išskyrus vieną šeimą. Prisiminkime, kaip žydų tauta už bausmę dėl savo nedėkingumo keturiasdešimt metų klajavo po dykumą, kol jai buvo leista įeiti į Pažadėtąją Žemę (Sk 14, 33). Paklauskime, kaip mūsų Dievas įsako pranašui Ezekieliumi keturiasdešimt dienų gulėti ant dešiniojo šono, kad išpirktų Judo karalystės nuodėmes ir apsaugotų Jeruzalę nuo ją sunaikinsiančios apgulties (Ez 4, 6).

III laipsnis. Kristaus kančios laikas. Šis laikas yra skirtas Kristaus kančiai apmąstyti. Pirmadienį po ketvirtojo gavėnios sekmadienio

liturgija pradeda, galima sakyti, apgiedoti, skelbti Kristaus kančios laiką. Nuo tada kelrodis yra šv. evangelistas Jonas, pasakodamas kasdien kokius nors faktus iš Jėzaus gyvenimo, labai susijusius su dvasiniais skausmais. Kristaus kančios sekmadienį jau atvirai kalbama apie Viešpaties kančią.

Ko gavėnios laikotarpis iš mūsų reikalauja ir ką mums duoda? Duoda amžinąjį gyvenimą Dieve, suteikdamas mums krikščioniškojo pamaldumo šaltinį.

Nuo viduramžių tikintieji rinkosi bažnyčiose gavėnios metu, kad apmąstytų Kristaus kančią, giedodami kančios giesmes ir eidami Kryžiaus kelią.

Gavėnios laikotarpis yra taip pat bažnytinis pavasaris, kadangi per jį katechumenai pasiruošdavo Krikšto sakramento priėmimui. Ankstyvojoje Bažnyčioje Krikšto sakramentą dažniausiai teikdavo suaugusiam asmeniui. Po keleto metų pasiruošimo gavėnios pradžioje išrinkdavo juos į *competentes electi* (išrinktieji). Jie beveik kasdien dalyvaudavo šv. Mišiose – tik pirmojoje dalyje, katechumenų Mišiose, iki Žodžio liturgijos pabaigos. Paskui apeigų ceremonierius pasakydavo *eūtra omnes* (visi lauk, iš-eikite, kurie negalite dalyvauti).

Gavėnia yra ir atgailos, gyvenimo atnaujinimo laikotarpis. Senaisiais laikais nusidėjėliai turėjo viešai atgailauti per 40 dienų. Pelenų trečiadienį jiems duodavo specialų palaiminimą ir atgailos rūbą bei atskirdavo juos nuo bažnytinės bendruomenės iki Didžiojo ketvirtadienio. Jie galėjo dalyvauti tik pirmojoje šv. Mišių dalyje. Tai taip pat pasninko, susilaikymo laikotarpis.

Tad per gavėnią turime tapti vėl krikščionimis tikrąja šio žodžio prasme. Žinodami tikslą ir siekį, rasime ir būdų tai padaryti. Tokius mums šventoji Motina Bažnyčia pateikia. Jie yra žmogiškieji ir dieviškieji. Žmogiškieji tai malda, pasninkas, gerieji gailingumo darbai, o dieviškieji – Dievo Žodis, šventieji sakramentai, ypač Krikštas, Atgaila ir Eucharistija. Pastarieji yra svarbiausi ir turi būti išgyvenami vis iš naujo.

Ilgiau, nei buvo numatyta

VYTAUTAS PEČIULIS

Kai man buvo pasiūlyta nuvykti per vasarą padirbėti tabako ūkyje, atrodė, kad tai laikinas darbas. Išėjo kitaip – išbuvaui ten dešimt metų. Po daugiau kaip pusantrų gavau pasiūlymą dirbti kitame ūkyje su galimybe pagal sutartį auginti tabaką savarankiškai. Kadangi jau buvo atvykusi mama, pasiūlymas buvęs viliojantis, kuriant ateities gyvenimą Kanadoje. Tai buvo 1962 m. ruduo. Turėdamas arti dvejų metų patirtį, padirbęs ūkyje iki žiemos vidurio, prasidedant pavasariui, susitaręs su savininku ėmiau savarankiškai ūkininkauti ne per geriausiomis sąlygomis. Namai, kuriame apsigyvenom, buvo senas, be patogumų ir gero šildymo. Buvau 21 metų, tad atsakomybė buvusi didelė.

Gyvenant kaime būtina reikėjo turėti automobilį. Pirmą (trejus metus naudotą) pirkau 1962 metais. Naudojau jį trejus metus. Atsiradus rimtesnių taisymų, 1965-aisiais nutariau pirkti naują. 1967 metais pirmokėjęs skirtumą pakeičiau į naują su automatine pavarų dėže. Mašinos buvo didelės, su galingais varikliais. Pritaikytos patogiai šešiams asmenims. Pasitaikė kartais, kad važiuotom aštuoni asmenys. Paskutinius ketverius metus turėjau naują sunkvežimėlį, kuris labai pravertė ūkyje.

1963 metų pavasarį su motina pradėjom ūkininkauti ir savarankiškai auginti tabaką. Ūkio pastatai senoviški, pritaikyti gyvulininkystei, pertvarkius tabakui ne visai tiko ir dėl to buvo daug sunkiau dirbti. Daržinė, kurioje anksčiau buvo laikomi galvijai ir kraunamas šienas, pritaikyta tabakui krauti. Gale

pastato pristatytoje patalpoje tabakas rūšiuotas ir ruoštas pardavimui. Ūkis buvo perskirtas nedidelio upelio su medžiais apaugusiais krantais. Daržinė ir tabako džiovyklos buvusios vienoje pusėje, taigi iš laukų kitoje pusėje reikėdavo važiuoti pakraščiu plento, kuriame vyko judėjimas. Mašinerija buvo senoviška, perdaryta iš arklinės, pritaikyta dirbti su traktoriais. Matant, kokia mašinerija buvusi kituose ūkiuose, atrodė, kad čia atsilieka. Sunkiomis sąlygomis atlikom reikalingus darbus neatsilikdami nuo kitų. Nuėmus derlių ir matant daržinėje daug krūvų atrodė, kad pasisekė, nors teko nelengvai dirbti. Kaip buvo dirbama, esu jau rašęs „Aušroje“. Skinant šešioms skynėjams reikėjo dviejų vadinamųjų laivų, kurių kiekvieną vagose traukdavo arklys. Prie džiovyklos dirbo dvi rišėjos

su dviem padavėjom kiekviena. Į džiovyklą surištas tabakas keliavo judančiu diržu, nuo kurio imdamas kabintojas iš karto kabindavo.

Pirmaisiais metais auginom 28 ekerius (apie 13 hektarų). Atrodė, tai didelis plotas. Užtruko ilgiau suarti laukus, nes traktorius turėjo dvivagį plūgą. Savininkas dažnai primindavo, jog turim būti dėkingi, kad leido auginti savo ūkyje, o jo žmona neretai sakydavo mamai nemananti, kad mus pasiliks kitiems metams. Toks jau buvo jų būdas – bauginti pradedantį savarankiškai ūkininkauti.

Kai dirbau pas pirmą ūkininką, šeima bendravo su našle, pas kurią ūkyje augino pusininkas. Savininkė dengė ūkio išlaidas, o pusininkas – darbo išlaidas. Už paruoštą tabaką gautus pinigus pasidalindavo per pusę. Su ūkio savininke artimai

Tabako laukas laistant (matyti purškiamas vanduo)

Iš asmeninio albumo

Skynimo mašina, skinant paskutinius lapus

bendravę mano šeimininkai visada mane pagirdavo, kad esu geras darbininkas. Moteris sakydavo, jog kai pusininkas išeis, ji leisianti ateiti man.

Vasarą mano buvę šeimininkai pranešė, kad tas ūkis bus laisvas, nes augintojas perka nuosavą. Nuvažiavus pasikalbėti moteris pasakė: „Gerai, vaikelik (ji taip mane vadindavo), galėsi persikelti į ūkį“. Neapsakomai džiaugiausi, kad nereikės daugiau dirbti apleistame ūkyje. Anam buvo geri pastatai ir tinkama mašinerija.

Kai našlės pažįstami sužinojo, kad jos pusininkas nebeaugins, pradėjo klausinėti, kas augins kitąmet. Ji prasitarė, kad aš. Šeimininkas, pas kurį auginom, sužinojęs, jog nesiruošiam likti kitiems metams, pradėjo kalbinti, kad pasiliktume. Žadėjo sutvarkyti gyvenamąjį namą, pagerinti mašineriją, ūkio nuomos sąlygas. Mes, žinodami, kokiomis sąlygomis dirbom, pasakėme, jog girdėdami jo žmoną sakant, kad kitiems metams mūsų nepasiliks, susiradom kitą vietą. Kad ir kaip kalbino ir ką žadėjo, nuomonės nepakeitėm. Žiemą baigę tvarkyti turimą tabaką

ir jį pardavę, 1964 metų kovo mėnesį (kovą ūkiuose keisdavosi pusininkai) persikėlėm į naują vietą. Buvome patenkinti: namas tvarkingas, kiti pastatai su patogumais ir gera mašinerija.

Pirmiausia paruošėm du šiltadaržius tabako daigams auginti. Lygesnius laukus, suskirstytus kvadratais, apdirbti buvo lengviau. Naujas, galingesnis traktorius ardavo tris vagas. Ir kiti padargai buvo tinkami visiems darbams. Iš ūkių, kur auginti gyvuliai, atveždavo užsakyto mėšlo, kuris su stipria mašina būdavo iškratomas prieš suariant laukus. Prie mažesnio traktoriaus, su kuriuo buvo kaupiamas tabakas, pritaikytas samtis. Juo mėšlas būdavo kraunamas į kratytuvą. Lengviau buvę dirbti su tinkamomis mašinomis.

Kadangi metais anksčiau buvęs tabako perteklius, jo auginimą kontroliuojantis augintojų kooperatyvas sumažino plotą 40 proc. Galėjome auginti apie 10 hektarų. Skinant pakako pusės darbininkų. Susitarėm su panašiu ūkiu skynimo metu dirbti su vienu darbininkų būriu. Nuskyne vieną eilę lapų viename ūkyje, darbininkai persikeldavo

į kitą. Pavyko nuimti derlių ir neblogai parduoti. Kitais metais padidino auginimo plotą, tad nuimti derliui reikėjo visų darbininkų. Retkarčiais sustodavome keletui dienų. Auginant septynerius metus kasmet kitoks plotas. Daugiausia auginom 17 hektarų ir pardavėm apie 35 tonas tabako. Kitais metais auginom kiek mažiau. Dvejus metus skindavom ir rišdavom anksčiau aprašytu būdu. Pradėjo atsirasti darba lengvinančios mašinos. Pirmiausiai pirkom rišimo mašiną, prie kurios dirbo dvi moterys (vietoj šešių, kai buvo rišama rankomis). Taip sutaupius mašina per trejus metus „išsimokėjo“. Prie jos dirbančios moterys viena dėjo apatinę eilę ir uždėdavo lentelę pakabinimui, kita dėdavo viršutinę eilę. Netoli adatos lapus prispausdavo riedantis guminis ratas. Jis prilaikydavo, kad siuvant lapai nepakriktų. Adata siuvo pynute, per tarpus automatiškai pažudinus rankenėlę pašokantis lenktas peilis nukirsdavo siūlo pynutę. Siūlas įtemptas jei nutrūkdavo, mašiną sustabdydavo įtempimo jaustukas. Rūšiuojant pardavimui, siūlas būdavo ištraukiamas su elektriniu varikliuku. Jis siūlą ištraukdavo ir suvyniodavo ant ritės. Rūšiuojant per dieną privyniodavo keletą ričių. Nuo jų nuėmę naudotą siūlą išmesdavom į šiukšles.

Nusipirkus skynimo mašiną, skynėjams nereikėdavo einant skinti. Sėdint nepavargdavo nugara, sėdynė būdavo pakeliama aukštyne kiekvienam skynimui. Vietoj šešių skynėjų buvo penki. Kiekvienas turėjo dėžes, į kurias dėjo nuskintus lapus. Apie pusę vagos, kai dėžė pilna, sustojus uždengiama pritvirtintu brezentu gabalu ir pastūmus pirmyn naudojama kita dėžė. Gale vagų pilnos dėžės sukraunamos ant transporterio ir su traktoriumi vežamos prie džiovyklos. Reikalingi trys dėžių komplektai: vienas skynimui, kitas transportui ir trečias rišimo mašinai.

Tabakas kabinamas džiovykloje

Iš asmeninio albumo

Transportuotojas dėžes sukrauna ant mašinos stalo, kur imama dėti surišimui. Tuščias dėžes vežama į lauką, kur pakeičiama pilnomis. „Sutaupant“ vieną darbininką per kažkiek metų grįždavo mašinos pirkimo išlaidos.

Skynimo mašina buvo su trimis ratais. Priekyje vienas, o užpakalyje keturių vagų plote kiti du ratai. Viršuje ant rėmo variklis, su kuriuo mašina juda. Viskas virš tabako viršūnių. Priekinis ratas juda užpakalinių ratų viduryje, prieš save stumia stiebą su ratuku, prie kurio į šonus pritaikyti palenkti storos vielos virbalai, remdamiesi į vagas, išlaiko tikslų važiavimą. Mašina juda palengva, prie vieno skynėjo rankena, kuria įjungia ir išjungia sankabą.

Kai ilgiau nėra lietaus, sulėtėja augimas ir pradeda vysti lapai, reikia laistyti. Nupirkti didesni vandens purkštuvai, kurie laistydavo 50 vagų po 25 į kiekvieną pusę (vietoj 18 su sena sistema). Skynimo mašinos viršuje pritaikius rėmus surenkami ir išdėstomi lengvi aliuminio vandens tekėjimo vamzdžiai. Ūkyje buvo iškastas didelis tvenkinys, iš kurio pumpuotas vanduo. Jo reikėdavo

daug. Giliame tvenkiny vandens prisikaupdavo iš šaltinio gyslomis. Karštomis dienomis jame maudytis buvo didelis malonumas.

Skinant su mašina nebereikia arklių. Pirmaisiais auginimo metais ūkio savininkas laikė du arklius, kurie buvo reikalingi skinant, o paskui būdavo ganykloje, žiemą tvarte. Kitame ūky jų nelaikė, tik išsinuomavo skynimui. Užsakytus arklius atveždavo iš miškų, kur jie buvo reikalingi nupjautiems medžiams išvilkti. Vasarą nepjaudavo medžių popieriaus gamybai, tai arklius naudodavo kitiems tikslams. Jie nebuvo pratę tabako skynimo darbams, tad pradžioje reikėdavo prižiūrėti vago-se, bet greitai priprasdavo prie naujos paskirties.

Auginant tabaką labiausiai bijoma šalnos ir lietaus su ledais. Audros su ledais nesitaikė patirti, bet šalnos kelis kartus pasitaikė. Pradėjus sodinti nušalo keletas hektarų ir reikėjo atsodinti. Be trukdymų ir jei nebūdavo daug lietaus, per dvi savaites būdavo pasodinama. Rug-sėjo pradžioje, kai skynimas eina į pabaigą, skinami patys geriausi lapai, šalna sunaikina sunkiausius.

Man auginant vienus metus, kai buvo likę apie dvi dienas skinti, radijas pranešė, kad bus šalna. Tą dieną nekrovėm į džiovyklą, visi vyrai ir moterys skynėm ir krovėm į krūvas gale vagų, arčiau medžių. Taip sukrautų lapų šalna neapgadino, bet pastovėję krūvoje jie išdžiūvo ir buvo prastesnės kokybės.

Sezonui dauguma skynėjų atvykdavo iš Kanados provincijos, kur kalbėta prancūziškai. Teko dirbti su silpnai arba visai nemo-kančiais anglų kalbos. Atsirasdavo mokantis angliškai, kuriam padedant galėjom išsiaiškinti reikalus. Skinant su mašina daugiausia samdydavom lietuvius, kuriuos pasiūlydavo jų tėvai arba pažįstami. Vienas lietuviukas

atsivedė svetimtautį draugą, daug metų dirbusį džiovykloje kabintoju. Vienus metus priėmiau skinti juodaodį. Pradžioje visi nustebo, kodėl tokį pasirinkau, bet greitai susigyveno. Juodukas buvo labai tvarkingas ir švarus. Pietų metų visi nusiprausę rankas sėsdavo valgyti. Juodukas nusiprausęs dar apsilvkdavo švariais drabužiais. Pavalgęs persilvkdavo darbiniais.

Skindami tabaką mokiniai užsidirbdavo pinigų saviems reikalams. Miestuose augę ir nepratę dirbti kaime greitai išmokdavo darbus. Iš vienos šeimos skirtingais metais dirbo trys broliai. Juos pristatydavo tėvai. Su tėvais buvome pažįstami nuo mano atvykimo į Kanadą. Jaunuolis pasisveikinęs klausia: „Jūs jau keletas metų kaip susituokę, tai kodėl neturite vaikų?“ Juokaudamas pasakiau, kad man esant mažam mirė tėvas, tai nebuvo kam pamokyti. Jaunuolis pasitaikius progai paklausė motiną: „Ar tikrai jis toks žioplus?“

Mes laikydavom keletą kiaulių mėšai, kad turėtume kuo maitinti dirbančius. Buvom paskerdę turėtas, tad reikėjo pirkti kitas auginimui.

Jaunuolis pasisiūlė su manim važiuoti pas ūkininką, kuris laikė veislines kiaules. Ūkininkas parodė skirtingo didumo paršus ir nuvedė prie kiaulės, kuri buvo neseniai apsiparšiusi. Ji gulėjo, o paršiukai sustoję vienas prie kito žindo. Parvažiavus namo kitiems atsigulęs rodė, kaip kiaulė gulėjo ir kaip jos vaikai žindo.

Kitą kartą laukuose skinant tabaką pamačiau sustojęs gale vagų, kad jis eina namų link. Paklausiau, kur eina. Atsakė, kad jam reikia tualetu. Patariau atlikti reikalą laukuose, vaigoje tarp tabako. Kitą dieną jis man sako, kad tai buvęs geras patarimas. Taigi tokių atsitikimų pasitaikydavo su jaunuoliais, augusiais mieste ir nepatyrusiais kaimiško gyvenimo.

1966 metų žiemą sutvarkęs pardavimui turimą tabaką, sumaniau parvykti į gimtinę. Čia giminėms padedant įvyko piršlybos ir sugrįžau į Kanadą susimetrikavęs su per trumpą laiką surasta mergina. Sugrįžau ruoštis tų metų auginimui. Praėjus vasarai, vėlyvą rudenį susitvarkiusi reikalingus emigracijos dokumentus atvyko būsimoji žmona.

Dabar jau trise rūšiaiom turimą tabaką. Iki Kalėdų baigėm jį tvarkyti ir pradėjom ruoštis vestuvėms. Apylinkėje gyvenantys lietuviai surengė mums pagerbimo vakarą, susidėję pinigų dovanų nupirko miegamojo baldus. Tad sukvietėm visus į vestuves, kurios įvyko 1967 metų sausio 28 dieną. Susituokėme lietuvių Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje, o vaišės surengtos išnuomotose patalpose. Vestuvėse dalyvavo apie 170 asmenų, daugiausia apylinkės ūkininkų. Atvyko giminių iš Amerikos ir Toronte gyvenantys keli punskiečiai. Dėl sniego audros toliau gyvenantieji negalėjo atvykti.

Aprašomi tabako auginimo darbai vyko prieš penkiasdešimt metų. Dabar visi darbai atliekami naujoviškai. Skynėjų nereikia. Vietoj jų kombainas lapus nustatytame aukštyje eilėmis nurenka. Surinktų lapų nerišama, jie sudedami į dėzes, kurias džiovynklose sukrovus džiovinama su dideliu šildomo oro spaudimu. Kai išdžiūsta, su spaudimu atidrėkinama ir iš karto surišus į ryšulius paruošiama parduoti. Iki pardavimo sandėliuojama vėsinant patalpose.

Gyvenant ūkyje visą laiką padėdavo mama. Ji šeimininkavo, dirbo laukuose, prižiūrėjo laikomus gyvulius. Laikėm karvę, užaugindavom jautuką ir keletą kiaulių, tai nereikėdavo pirkti mėsos. Kai skinant tabaką turėjom daugiau darbininkų, mama visiems gamindavo maistą.

Gyvenimas tabako augintojų apylinkėje nebuvo smagiausias. Mūsų amžiaus žmonės, nors mokėjo lietuviškai, tarpusavyje kalbėdavosi angliškai. Mes netikom prie tokių, tad bendravome su vyresniais lietuviais. Toronte gyveno mano sesuo ir mūsų kraštiečių. Esant progai dažnai nuykdavom į šį miestą, kur rengtos punskiečių įkurtuvės, vestuvės, krikštynos ir kitokie suėjimai. Buvo smagu pabendrauti. Į ūkį atvykę punskiečiai patardavo persikelti gyventi į Torontą. Dėl to 1970-aisiais nusprendėme, jog tai bus jau paskutiniai tabako auginimo metai. Sutvarkę turimą tabaką, 1971 metų kovo mėnesį persikėlėm į Torontą. Sesuo su vyru pasiūlė laikinai pas juos apsigyventi, kol nusipirksim savo namą. Ūkyje pardavėm turėtas nuosavas mašinas. Pridėję santaupas galėjom nusipirkti be skolos namą. Jį pirkom grįžę po vasaros, praleistos gimtinėje.

Pradedant gyvenimą mieste žmona laikinai išsidarbino drabužių siuvinijoje, kur siuvėju dirbo mano sesers vyro dėdė (jam padedant žmona gavo šį darbą). Aš chemikalų gamykloje pavadavau darbininką, kuris išvyko šešių savaičių povestuvinei kelionei į Europą. Man tai tiko, nes vasarai planavom vykti į gimtąjį Punsco kraštą. Žinodami, kad gavę nuolatinius darbus neturėsime užtektinai atostogų, nusprendėm pabūti visą vasarą. Pobūvis užsitęsė tris mėnesius. Tuometinis saugumas suko galvą, kodėl taip ilgam parvykom ir koks mūsų buvimo tikslas. Ką teko išgyventi ir kokius tardymus patirti – telieka kitam straipsniui.

Iš asmeninio albumo

Išimamas išdžiovintas tabakas

Tarpukario tautiniai konfliktai mūsų krašte

JANINA MACUKONIENĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 4 nr.

Bendroje 1927 m. apžvalgoje pateikta informacijos apie Sąjungą Vilniui Vaduoti ir apie mūsų krašto švietimo padėtį:

1927 metais Paliūnų sodž., kuris tik 1926 m. kelias dienas teturėjo lietuvių mokyklą, tuojau lenkų uždarytą, tėvai ir toliau neleido vaikų į lenkų mokyklą ir gavo sumokėti (22 asmenys) 363 lenk. auksinus: B. Kupčinskas 12 auks., M. Goberis 9 auks., A. Krakauskas 9 auks., A. Mejeris 24 auks., J. Kliukinskienė 51 auks., J. Budzeina 18 auks., L. Heinas 6 auks. (atimtas kilimas), A. Jurgelaitis 18 auks., J. Marcinkevičius 18 auks., A. Pečiulienė 6 auks., M. Bagdonienė 12 auks. (atimta viršinė skara), A. Semiukevičius 21 auks., T. Paulavičius 21 auks., V. Adukauskas 18 auks., A. Kraučeliūnas 27 auks., J. Sakavičius 9 auks., J. Kaleinikas 6 auks., A. Baliūnas 18 auks., J. Petraitis 12 auks., H. Tumelis 36 auks., J. Vitlupas 6 auks., A. Staškevičius 3 auks. ir J. Bancevičius 3 auks.

Vaitakiemio sodž. už neleidimą vaikų į lenkų mokyklą sumokėjo: M. Markevičius 12 auks., A. Aleksa 6 auks., K. Kereišienė 6 auks., J. Cibulskienė 9 auks.

Punskiečiams paskirta apie 50-čiai tėvų pabaudos už neleidimą vaikų į lenkų mokyklą.

1927 metais Nepriklausomoje Lietuvoje įsteigti 48 Vilniui Vaduoti Sąjungos skyriai. Bendrai nuo 1925 m. įsteigta 77 skyriai ir Seinams vaduoti sekcija.

Paliūnų ir Vaitakiemio gyventojai,

protestuodami prieš lietuviškų mokyklų uždarymą, neleido savo vaikų į lenkiškas mokyklas, nors reikėjo mokėti nemažas baudas. Pateikti nubaustųjų sąrašai dabar įdomūs dar ir tuo, kad galime sužinoti, kas gyveno tuo metu minėtuose kaimuose. Ypač Paliūnų kaime daugumos čia išvardintų šeimų palikuonių jau nėra, jie – jau šio kaimo istorija.

1928 sausio 3 Vidugiriuose Šv. Kazimiero draugijos skyr. stud. Alf. Bielinio paskaitos ir aparatu per 4 valandas rodomi paveikslai iš šventraščio, geografijos, Lietuvos istorijos, apie girtybę. Protarpiais gražios mergaičių lietuviškos dainos.

1928 sausio 8 Seinuose Šv. Kazimiero draugijos skyriui lenkų policija neleido daryti susirinkimo su atvykusio iš Vilniaus stud. Alf. Bielinio paskaita, nors anksčiau tai buvo leista.

1928 sausio 12 Seinų Suvalkų krašte suimti Vilniaus lietuvių mokytojų seminarijos auklėtiniai: Vaitakiemio sodž. Jonas Staskevičius ir Ant. Stanelis, Punske Kast. Levanavičius ir (iš Seinų) Jonas Murinas, o taip pat Punsko sodž. gyventojai A. P. Brilis, J. Sandas ir O. Baliūnaitė; tie trys tą pat dieną paleisti, o visi kiti sausio 14 nuvaryti į Suvalkus, iš kur po kelių valandų tardymo paleisti. Buvo kaltinami agitavę balsuoti už tautinių mažumų sąrašus.

1928 vasario apie 5 Vidugiriuose lenko mokytojo Step. Gniazdovskio nubausti, be 1927 m. nubaustųjų, už vaikų nelankymą lenkiškos mokyklos, dar V. Sakavičius 36 lenk. auks., Pet. Frielikas 36 auks., Ig. Dornykas 24 auks., K. Kadziauskas 24 auks.,

A. Markevičius 24 auks., V. Kraužlys 24 auks., P. Adukauskas (iš Didžiulių kaimo) 24 auks., V. Milančius 12 auks., A. Vektaris 12 auks., Gibas 12 auks., K. Nevulienė 12 auks., A. Verbickas (iš Rimkažerių kaimo) 12 auks., J. Stoskeliūnas 3 auks., iš viso 13 asmenų 259 auks.

1928 vasario 16 Suvalkų lenkų apygardos teismas pradėjo nagrinėti 28 lietuvių bylų: Vaitakiemio sodž. Kazio Mielkaus, Juozo Jurkiūno, Petro Valinčiaus, Juozo Lukoševičiaus, Motiejaus Markevičiaus, Juozo Kibyšio, Juozo Vaznelio, Juozo Kraužlio, Juozo Stanelio ir Juozo Kereišio, Šilainių sodž. Jono Danilausko, Vinco Vitkausko, Krasicko ir Stankevičiaus, Valinčių sodž. Jurgio Savicko, Jono Ivoškos, Vaznelio ir Valinčiaus, Trakiškių sodž. Jono Staskevičiaus, Kosto Cibulskio, Kryžausko ir Mazausko, Graužiškių sodž. Jurgio Jurkiūno, Raistinių sodž. Jono Peičiaus, Šlynakiemio sodž. Paznėko, Valinčių sodž. Ant. Šupšinsko, Agurkių sodž. Daminuko Kuosos ir Taurusiškių sodž. Bilkevičiaus. Be jų buvo suimti, pradedant 1927 m. rugsėjo 23 d., dar 17 sodiečių, bet ištardyti paleisti namo dar prieš teismą. Suimtieji kaltinami iš 108 straipsnio, jog nuo 1919 ligi 1927 metų priklausę prie Lietuvos Šaulių Sąjungos, laikę ginklus, ginkluoti puldavę lenkus; jiems grėse mirties bausmė. Prieš juos liudijo apie 20 lenkų, lenkininkų ir parsidavėlių, o sau jie turėjo per 90 liudytojų. Gynė Vilniaus advokatai K. Petrusevičius ir St. Satkovskis, Suvalkų Liutostanskis ir Edrachas.

1928 vasario 17 Į Punkską Lomžos

Viduryje pirmoje eilėje su JAV vėliava sėdi Juozas Kliukinskas (Kliukaitis), kuris buvo išvykęs į Ameriką ir sugrįžęs pasistatė gyvenamąjį namą, tuo metu gražiausią Paliūnuose. Nuotraukoje jo išleistuvėse atgal į Ameriką dalyvavo beveik visi Paliūnų gyventojai

lenkų vyskupo parėdymu atsiustas lenkas kunigas Nedveckis.

1928 vasario 20 Suvalkuose pasibaigė prasidėjusi vasario 16 d., suimty dar 1927 rugsėjo 23 d. ir vėliau, 28 lietuvių byla. Buvo kaltinami kaip Lietuvos šauliai iš 108 straipsnio, kuriame grėšė jiems mirties bausmė, bet gynėjų pastangomis teismas juos visus išteisino.

1928 vasario 21 Vaitakiemy J. Grumčius ir J. Vitkauskas sumušti dviejų lenkininkų ir Seivų dvaro osadniko (lenko).

1928 vasario 27 Į Seivų valsčių lenkų vyriausybė sušaukė Seivų ir Krasnavo valsčiaus seniūnus (saltyčius), kuriems Seivų aps. lenkų starosta įsakė raginti savo sodžius dalyvauti rinkimuose į Varšuvos seimą ir rinkti pilsudskininkus.

1928 kovo 10 Per Vievį iš Nepriklausomosios Lietuvos grįžo į Seinų kraštą tremtiniai (nuo 1927 m. spalio 14 d.) Seinų kun. kanauninkas P. Dvaranauskas ir Punsko vikaras kun. J. Vencius. Kanauninkas apsigyveno Seinuose (lenkų visai paržomas), o kun. Vencius negavo lietuviškos parapijos ir nusiminęs stojo į vienuolyną.

1928 balandžio 15 Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto memorialas popiežiaus nuncijui Varšuvoje apie didžiulį Lomžos (Seinų) vyskupijų lietuvių katalikų skriaudas, kurias jiems daro vyskupai, ypačiai Vilniaus lenkų arkivyskupas Jalbžikovskis, „lenkybės rėmėjas ir lietuvių skriauda“. Memorialą pasirašė pirmininkas K. Stašys, vicepirmininkas P. Karazijs, išdininkas V. Budrevičius, sekretorius R. Mackevičius. [Toliau aprašoma, kaip Vilniaus arkivyskupas kurijoje panaikino lietuvių kalbą bene visose (jos išvardintos) Vilniaus krašto bažnyčiose. Išvardinti lietuviai kunigai, kurie perkelti į gudiškas, lietuvių negyvenamas parapijas. Paminėta 14 policijos suimtų lietuvių kunigų, priverstų atsisakyti švietėjiškos ir visuomeninės veiklos.] „Nėra teisybės lietuviui pas pasaulinę vyriausybę, nėra teisybės ir pas bažnyčios ganytoją“. Lomžos lenkų vyskupas be vietos paliko Seinų tremtinį senelį kun. kanauninką P. Dvaranauską ir net verčia jį išvažiuoti iš Seinų, tuo būdu palikdamas Seinų lietuvius be savo kunigo; į Punkską ir šiaip į lietuviškas parapijas nepriėmė grįžusio iš ištremimo kun. Venciaus.

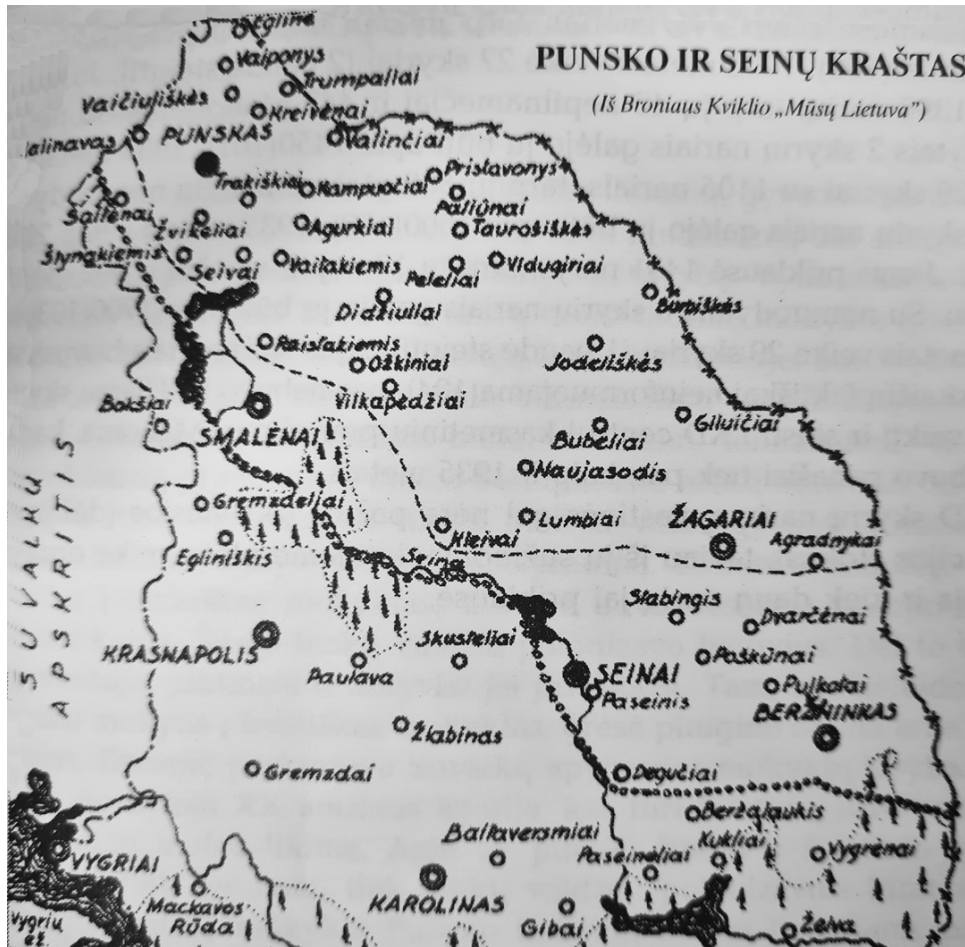
1928 gegužės 29 Punsko Šv. Kazimiero draugijos skyriaus jaunimo ekskursija į Giluišgirę; linksmi pažaidė ir gražiai lietuviškai padainavo.

1928 liepos 1 Vaičiuliškėse, vienintelėje Seinų Suvalkų krašte lietuviškoje mokykloje, Šv. Kazimiero draugijos įkurtoje (1927), mokslo metų pabaiga. Susirinko tėvai ir jaunimas. Scenoje vaikai suvaidino „Poną Teisėją“, sudainavo keletą lietuviškų dainelių, padeklamavo keliolika eilėraščių, pasakė keletą monologų ir dialogų.

1928 rugpjūčio 23 Paliūnuose, Vidugiriuose ir Burbiškiuose lenkų žandarmerija tardė dėl šaulių, ginklų ir t. t., apie Lažduninką (Rimkažerių sodž.), kuris kalbinęs jaunimą dėtis prie lietuviškųjų šaulių.

1928 rugsėjo 1 Seinų – Suvalkų srityje veikia Vilniaus lietuvių Šv. Kazimiero draugijos 8 skyriai: 1926 m. įsteigti Punske, Paliūnuose, Burbiškiuose ir Seinuose, 1927 m. Vidugiriuose ir Klevuose, 1928 m. Žagariuose. Narių per 300. Įvyko keliasdešimt susirinkimų su paskaitomis, pavaizdintomis šviečiamaisiais paveikslais. Skyriai turi knygynėlius, parsisiųsdina laikraščius. 1927 m. skyriai padarė 2 viešų vakarų, 1928 m. 4: Punsko skyrius 2 vakarų Oškiniuose, kurių viename vaidino „Kurčių žentą“, kitame „Aušros sūnus“, Burbiškių skyrius 1 vakarą Burbiškiuose (vaid. „Kurčių žentą“ ir „Užkerėtą Jackų“; monologas „Apie nosį“, deklamacijos), Bubelių skyrius 1 vakarą Bubeliuose (vaidino „Aušros sūnus“). Šios srities lietuviai kasmet prašė lenkų valdžios 10 lietuviškų mokyklų su 400 vaikų, bet gavo tik vienai – Šv. Kazimiero draugijos laikomai Vaičiuliškių sodžiu.

1928 gruodžio apie 5 Burbiškių sodž. 25 asmenys lietuvių karių kamps sutvarkyti Vilniaus Rasose suaukojo 12 lenk. auks.

1928 gruodžio 7 Klevuose lenkų valdžios mokyklos mokytojos suruošė „Šv. Mikalojaus“ dramatos vaikų vaidinimą lenkiškai, bet vaikams joje daugiau lietuviškai negu lenkiškai ėmus kalbėti ir vos pusę veikalo beįveikus, supykusios visas išvyjo, nebaigdamos vakaro.

Iš spaudoje pateiktos informacijos sužinome, kad 1928-aisiais, aktyvėję Šv. Kazimiero draugijos skyrių veiklai, stiprėja taip pat jų kontrolė ir įvairūs draudimai. Metų pradžioje atvykęs iš Vilniaus instruktorius studentas Vidugirių skyriuje skaitė įdomias paskaitas, iliustruodamas jas skaidrėmis, o netrukus vykusiame Seinų skyriaus susirinkime jam buvo uždrausta dalyvauti. Lenkų valdžios atstovai įvairiais būdais stengiasi užgniaužti bet kokią kultūrinę ir švietėjišką lietuvių veiklą. 1928 m. belikusi tik viena lietuviška mokykla Vaičiuliškėse, nors kasmet

buvo kreipiamasi dėl bent dešimties tokių mokyklų steigimo. Tėvai protestuodami dažnai neleidžia vaikų į lenkiškas mokyklas, dėl to skiriamos piniginės baudos. Suimami Vilniaus lietuvių mokytojų seminarijos auklėtiniai, kilę iš mūsų kaimų. Dabar svarbu ir įdomu sužinoti, kad Vilniuje mokėsi du jaunuoliai iš Vaitakiemio, kuriuos dar teko pažinti, keletas iš Punsko, vienas iš Seinų. Toliau, kaip ir ankstesniais metais, bažnytinė vyriausybė stengiasi visiškai panaikinti lietuvių kalbą Seinų, Punsko bažnyčiose, tačiau lietuviai rašo memorandumus, kurie kažkiek švelnina situaciją (kun. P. Dvarnauskas vėl sugrįžta į Seinus).

Svarbią vietą tarp pateiktų žinių užima paminėtas suimtų dar 1927 m. rugsėjį mūsų kraštiečių teismas, kuris prasidėjo 1928-ųjų vasario 16 d. Jame mirties bausmė buvo siūloma 28 mūsų kraštiečiams,

kaltinamiems dalyvavimu Šaulių sąjungoje, ginklo naudojimui. Čia minimos labai svarbios gynėjų iš Vilniaus pavardės, kuriems, pasitelkus daugybę liudininkų, pavyko išteisinti kaltinamuosius. (Ši svarbi byla gana išsamiai aprašyta Vaitakiemio monografijoje.)

Nepaisant įvairių trukdymų, mūsų krašte vyko kultūriniai ir švietėjiški renginiai. Spaudoje pateikta nemažai informacijos apie Šv. Kazimiero draugijos skyrių veiklą: organizuojamus vakarus, statomus spektaklius, skyrių bibliotekų veiklą, paskaitas kaimų susirinkimuose. Susidaro įspūdis, lyg represijos būtų skatinusios dar didesnei veiklai, kuria pasireiškė ir savotiškas protestas bei kova dėl savo teisių. Tuo tarpu priverstinis lenkinimas mokyklose ne visada buvo sėkmingas, kaip matome iš pateikto vaikų spektakliuko Klevų mokykloje pavyzdžio.

Baigdama šį gana ilgą straipsnių ciklą noriu pasiaiškinti, kodėl pateikiau tiek daug citatų iš M. Biržiškos knygos „Vilniaus Golgota“. Gali kas nors papriekiaštauti: „Kam perrašinėti knygas?“ Ir turbūt būtų teisus. „Perrašinėčiau“, nes žinau, kad minėta knyga ne taip lengvai pasiekiamą. O jeigu ir pateks į kieno rankas, tai ne taip lengva 660 p. tome, kur rašoma visų pirma apie Vilniaus kraštą, rasti išbarstytas žinias apie Punsko ir Seinų apylinkes. Šios žinios mums, norintiems geriau suprasti savo tėvų ir senelių situaciją tuo metu, kai kūrėsi Lietuvos valstybė ir kai buvome atskirti nuo tautos kamieno, labai vertingos. Kita vertus, tose citatose skaitytojai ras tam tikrų faktų iš savo kaimų ar giminės istorijos. Žinoma, ne visa, kas buvo rašoma tuometinėje spaudoje, visiškai patikima. Tarkim, yra klaidų kaimų pavadinimuose ar pavardėse, tačiau jų jokiū būdu netaisiau, nes tai gali būti visai ne klaidos, o kalbos istorijos faktai.

Pabaiga

Mindaugą Vainą prisimenant

IRENA ALEKSAITĖ

Virusas nesiliauja siautėjęs ir nusineša vis daugiau aukų, jau nesirinkdamas tik silpnėsių ar vyresnių... 2021 metų sausio 16 dieną Punsko kapinėse prie tėvo ir senelių prisiglaudė Mindaugo Vainos (gimė 1977 m.) peleinai. Atrodytų – vyro pačiame jėgų žydėjime.

Mindaugas gyveno Varšuvoje, bet priklausė ir Punsko kraštui. Iš čia kilę jo tėvai – Teresė Jonuškaitė ir Rimas Vaina, kurie Punske ne tik tuokėsi, krikštijo vaikus, atostogavo, bet ir gyveno šio krašto rūpesčiais ir

džiaugsmams, nepaisydami skiriančių kilometrų. Dauguma lietuvių Varšuvoje gyveno „laikiniai“: vieni tik studijavo, kiti po studijų gavo darbą, bet visi planavo grįžti, o kai kurie ir sugrižo. Tačiau jų vaikams buvo lemta pasilikti... Šie vaikai – mūsų krašto anūkai – platesnei visuomenei dažniausiai lieka nežinomi, o juos verta paminėti jau vien dėl to, kad ne vienas dirbo ir dirba tikrą ambasadorių darbą. Jiems jau vaikystėje tenka aiškintis bendraklasiams ir auklėtojams dėl savo vardo, pavardės, atsakinėti į sunkius

(vaikui per sunkius) klausimus apie lietuvius, Lietuvos istoriją, net nesuprantant, kodėl tie klausimai užduodami. Būna, kad pavyksta nuosirdžiai sudominti draugus, ir šie vėliau ieško lituanistinių studijų.

Mindaugas buvo iš tų vaikų, kuriems tėvai „nelengvino“ gyvenimo. Kas atsimena XX amžiaus aštuntąjį ir devintąjį dešimtmečius, įsivaizduoja, ką reikė nueiti į lenkišką mokyklą su lietuvišku vardu ir pavarde, prieš tai nemokytam kalbėti lenkiškai. Tikriausiai Mindaugui būdavo sunku klausyti, kaip įvairiai iškraipomas jo gražus

vardas, nors kartais gal net ir linksma, kaip tose dziudo treniruotėse, kai treneris, tardamas kažką panašaus į „Minde“, sukūrė jam Nindzės pravarde. Tiesa yra tokia, kad kuo anksčiau žmogus užsigrūdina, tuo tvirtesnė jo tapatybė. Nieko nelaimi tie, kurie svetimoje aplinkoje nori „neapsunkinti“ vaiko savo gimtąja kalba.

Mindaugo tėvai Rimas ir Teresė, du gabūs matematikai, Varšuvoje sėkmingai baigę studijas, sukūrė šeimą ir svetingus namus ne tik punskiečiams, bet ir lietuviams iš Lietuvos ir pasaulio. Man taip pat teko naudotis šių žmonių gerumu ir porą mėnesių pas juos pagyventi. Praėjo daug metų, bet prieš akis aiškiai iškyla smagi Vainų vaikų trijulė: du guvūs baltapūkių berniukai ir nuo jų neatsiliekanči meili sesytė. Gal todėl, kad buvo pratę prie nuolat besilankančių, nakvojančių žmonių, o gal todėl, kad tėvai taikė naujoviškus tuo metu auklėjimo be streso metodus, vaikai augo drąsūs, be kompleksų. Mindaugas buvo vyriausias, gimė 1977 metų gruodžio 13 dieną (brolis Mangirdas buvo dvejas, o sesuo Rūta ketveriais metais už jį jaunesni), todėl jam reikėjo praskinti takus, kuriuos vėliau mynė ir jaunesnieji. Prisimenu daug smagių akimirkų iš keliolikos metų bendravimo šeštadieninėje Varšuvos lietuvių mokyklėlėje ir iš tų mėnesių, pragyventų Vainų namuose. Dabar, interneto laikais, atrodo neįtikėtina, kad galėjo būti tokia bendruomenė, tiek susitikimų, bendrų darbų, kalbų ir paties noro laikytis kartu.

Kai po Mindaugo laidotuvių su-

Mindaugas Vaina

Iš šeimos albumo

Iš kairės: Rūta Vainaitė, Irena Aleksaitė, Mindaugas Vaina, Teresė Vainienė

sisiekę su buvusiais mokyklėlės mokiniais, su artimiausiai bendra-
vusiais Kraužlių giminės atstovais
prisiminėme savo draugą ir mokinį,
suvokėme, kad ne tiek daug galime
apie Mindaugą papasakoti, nes
tai buvo labai kuklus ir gana už-
daras žmogus, niekada nesigyręs
savo pasiekimais, nesiskundęs
nesėkmėmis. Sunku būtų išvar-
dyti jo ypatingus nuopelnus, bet
nesunku parašyti, koks buvo:
draugiškas, jautrus, linkęs padė-
ti kitam, nuolat ieškantis savęs.
Buvo vienas iš mūsų. Atsisveiki-
nantiems bičiulį, artimą žmogų
svarbus ne jo karjeros kelias, o
tik tai, koks buvo, kokius pri-
siminimus apie save palieka.
Mindaugą prisiminsime kaip
labai draugišką, mokėjusį pra-
kalbinti, išklaustyti, suprasti ir
užjausti, išsilavinusį, įvairiausių
susidomėjimų, daug draugų tu-
rėjusį mūsų bendruomenės narį.
Per maža pasakyti – bendruo-
menės. Juk buvome kaip šeima,
– sakė Justė Bociek, prisimin-
dama vaikystę ir studijų laikus,

– kartu mokyklėlėje, kuri iš pradžių
veikė tai vienu, tai kitų namuose,
kartu Draugijos renginiuose, kartu
stovyklose. Mūsų mokyklėlėje Min-
daugas buvęs vyriausias, todėl iš jo

labiausiai buvo laukiama rimtumo,
atsakingumo. Mokyklėlės vaidini-
muose būdavo patikimi „rimčiausi“
vaidmenys. Jurga Kraužlytė iš anų
laikų labiausiai atsimenta stovyklas,
mokyklėlės vaidinimus (ypač pasi-
rodymus Seinuose ir Marijampolėje)
ir būtent Mindaugą, grojantį
gitarą V. Kernagio ir stovyklų dai-
nas, kelionėse užimantį visus „Ma-
fijos“ žaidimu. Reikia paminėti, kad
Mindaugas Vaina ir Milda Kraužly-
tė, kiek pabuvę stovyklautojais, tapo
sėkmingais „Atgajos“ vadovais. Bro-
lis Mangirdas tvirtina, kad Min-
daugas apskritai mokėjęs sudominti
vaikus, rasdavęs su jais bendrą kalbą
ir reikalui esant neatsisakydavęs pa-
globoti sūnėnų.

Tačiau vadovu stovykloje ir dėde
jis taps vėliau. Grįžkime į vaikystę.
Kai aš gyvenau pas Vainus, Min-
daugui buvo apie 10 metų. Neprisi-
menu, ar jis tais metais buvo priėjęs
Pirmosios Komunijos, ar broliukas
ruošėsi, bet mes ėjome trise į baž-
nyčią. Ir tada niekaip nesupratau,
iš kur galima turėti tiek energijos:

Broliai Mindaugas ir Mangirdas su vaikais

Iš kairės: Mindaugas Vaina, jo senelis Juozas Vaina ir sesuo Rūta su vyru Juliusz Wnuk

einant užbėgti ant kiekvieno supilto kalniuko, apibėgti kiekvieną objektą, kuris tik pasitaiko prie kelio, ir po momento vėl žygiuoti kartu. Negalėjau atsistebėti, kokie gabūs, sumanūs ir vikrūs tie vaikai. Mokykloje užduotus namų darbus (ypač matematikos) stengdavosi atlikti per pertraukas, kad nereikėtų namie. Klausiau, ar nereikalinga pertrauka. Sako, kad dar lieka trys minutės sau ir galima susitvarkyti reikalus. Labai mikliai padarydavo ir triuką prie stalo. Tėtis prigamindavo įvairiausių mėsiskų patiekalų su geriausiais žąsų taukais, o berniukai, nedideli mėsos mėgėjai, kaip kokie burtininkai niekam nepastebint perkeldavo mėsos gabaliukus į mamos lėkštę ar dar nežinia kur. Savo miklumą ir fizinius gebėjimus Mindaugas lavino sportuodamas, žaisdamas futbolą,

taurę perpildė vakare užsitrenkusios bendrabučio kambario durys. Ir taip vėlyvą žiemos vakarą, gal net kokią 22 valandą, susikrovę daiktus į didoką tėvelio kuprinę, vyrukai nusprendė išlipti pro langą ir patraukti į Šaltėnus, pas senelius. Jokioje stovykloje negali būti geriau negu kaime pas močiutę. Kuprinė sunki, reikėjo nešti dviem, kelias lyg ir žinomas, bet naktis, sniegas... Kažkokiai mašinai išvažiavus iš kairės, kelias lyg ir susidvejino ir kilo abejonių, ar eiti dešinėn, ar kairėn. Artimiausioje sodyboje vaikai įlindo į malkinę ir nutarė prabūti iki ryto, kai bus matyti, kur eiti. Atsikėlę tos sodybos gyventojai pirmiausia rado kieme Mindaugo pamestą batą, o tada ir vaikus. Berniukams teko pirmą ir paskutinį (bent Mindaugui) kartą pasivažinėti policijos mašina.

treniruodamasis dziudo, važinėdamas dviračiu.

Gal tais pačiais, o gal kitais metais (Mangirdas jau neprisimena, ar buvo pirmoje, ar antroje klasėje) nutiko ir tas vėliau linksmai prisimenamas įvykis, apie kurį daug kas Punske girdėjęs, o dabar šnekėdamiesi su Mangirdu vėl prisiminėme. Punsko bendrabutyje tada vyko žiemos stovykla, į kurią buvo pakviesti ir varšuviečiai. Mindaugui ir Mangirdui tai buvo pirmas kartas, kai reikėjo nakvoti svetimoje vietoje, be mamos. Tas faktas jiems nelabai patiko, pasakui dar kažkas užkliuvo, o kantrybės

O iki senelių namų buvo likę taip nedaug...

Mangirdas Vaina pasakoja, kad brolis Mindaugas visada mokėsi gerais pažymiais, aštuntoje klasėje tapo chemijos konkurso laureatu ir turėjo daugiau šansų įstoti į gerą licėjų. Jo taip pat gabus klasės draugas pakalbino stoti į prestižinį Varšuvos T. Čackio licėjų, kad abiem būtų smagiau važinėti. Mindaugas įstojė, o draugui nepavyko... Kompaniją tame licėjuje jam vėliau palaikė brolis ir sesuo.

Mindaugas buvo daug kam gabus. Taip pat muzikai. Mokyklos laikais lankė dvigubas pianino pamokas – už save ir už brolių, kuriams ne itin norėjosi groti. Jau turėjo progų pakoncertuoti ir publikai, tačiau perpratęs klavišus nustojo jais domėtis. Pradėjo virpinti gitaros stygas. Užteko užsispyrimo pačiam išmokti ir akordus, ir skambinti melodijas iš natų ir iš klausos. Atrodo, kad ir kitose srityse kiek giliau perpratęs vieną dalyką susidomėdavo nauju.

Aukštojoje prekybos mokykloje (SGH) Mindaugas baigė ekonomikos studijas, tačiau lygiagrečiai studijavo matematiką ir astronomiją. Studijuodamas sportavo, dviračiu nuvažiuodavo iš Varšuvos į Olštiną, buvo apvažiavęs gabalą Lenkijos ir nemažai Lietuvos. Susidomėjęs jodinėjimu, vaikinai žirgynė valydavo arklides, kad galėtų ilgiau pajodinėti. Mėgo kalnuose slidinėti, net buvo tapęs slidžių instruktoriaus padėjėju. Patiko ir jūrų vandenys pamaišyti. Turėjo vairininko teises, dalyvavo reisuose Viduržemio jūroje ir Atlanto vandenyne prie Kanarų salų. Kartais būdavo kapitonu.

Buvo geras sūnus ir brolis. Prisimenu, kad studijuodamas kartais pavaduodavo mamą, kai ji kurį laiką papildomai dirbdavo vakarais. Kartą sergant tėvui Mindaugas net už jį egzaminavo savo bendraamžius universitete.

Mindaugas Vaina

Iš šeimos albumo

Po studijų domėjosi įvairiomis sritimis. Iš pradžių dirbo su broliu telekomunikacijos įmonėje BT informacinių technologijų specialistu. Paskui bandė rašyti daktarinę disertaciją apie gamtos apsaugą. Reikia pasakyti, kad gamtą jis labai mylėjo, suprato ir stengėsi saugoti. Dirbo ir projektų vadovu, ir informacinių sistemų analitiku, vis ieškodamas tobulo darbo. Sugebėjo užsidirbti, galėjo sau leisti ieškoti,

bet ar galėjo rasti tą idealų darbą, kuriame derėtų visi gebėjimai ir susidomėjimai?

Mindaugą prisimindami draugai pavadino eruditu, mokslininku, filosofu, savaip žiūrinčiu į pasaulį. Juk jį domino ne tik tikslieji mokslai, bet ir sociologija, politika, dailė, poezija. Buvo susipažinęs su garsiausių pasaulio menininkų, architektų, muzikų, režisierių kūriniais, jų istorijomis. Knygų lentynoje šalia

A. Mickevičiaus „Pono Tado“, kuri Mindaugas ne kartą buvo skaitęs, rikiavosi knygos apie kosmologiją. Turėjo ir teleskopą, kuriuo mėgo stebėti dangaus šviesulius.

Paskutiniaisiais gyvenimo metais Mindaugas mažai sportavo, o daug skaitė. Skaitė ne tik lenkiškai ir lietuviškai, bet taip pat angliškai, rusiškai. Važiuodamas pas seserį Rūtą švęsti paskutinių Kalėdų įsidėjo skaitomas knygas: Norman Davies „Europe a history“, „Wstęp do fizyki“ ir (lietuvių kalbos mokytojos džiaugsmui) J. Biliūno „Raštų“ antrą tomą.

Ačiū, Mindaugai, kad buvai su mumis, kad palikai apie save tiek šviesių prisiminimų. Mums, visiems Tavo artimiesiems, draugams, bendruomenei, liūdna, kad Tavęs jau nesusitiksimė nei namuose, nei ambasados renginyje, nei gatvėje. Mums skaudu, kad palikai šį pasaulį per anksti, kad turėjai su juo skirtis taip baisiai vienišas, gal net už užtrenktų durų... Bet džiaugiamės, kad savo buvimu praskaidrinai kitų gyvenimus. Gyvenki amžinai šviesiausiam danguje.

ŠILTAMIAI

Kokybiški, praktiški, polikarbonato dangos, surenkami, įvairių matmenų, karkasas pagamin-

tas iš cinkuoto plieno profilių. Pristatymas pagal COVID-19 taisykles.

Skambinkite tel. +370 686 72158

PARDUODAME

grūdus ir malkas

(sukapotas ar supjautas).

Galimas pristatymas į vietą.

Išrašome sąskaitas.

Teirautis tel. +370 682 12 786,

+48 572 076 273;

el. p. vidas.varnelis@gmail.com

DĖMESIO!

Skelbiame vaikučių priėmimą
į Punsco savivaldybės vaikų darželį
2021/2022 m. m.

Priimame vaikus nuo 3 metų.
Norint užrašyti vaiką į Punsco savivaldybės
vaikų darželį reikia užpildyti priėmimo lapą,
kurį galima pasiimti darželio raštinėje.

Nuoširdžiai kviečiame!

*Norėtume, kad mūsų žodžiai būtų dideli,
Kad siekvarte sušildytų, paguostų,
Gyventi šauktų vėl be sopulio širdy
Ir ašaras nušluostytų nuo skruostų.*

Jurgita ir Petrai Batvinskai,
dėl mylimo sūnelio Adomėlio mirties
priimkite nuoširdžiausius užuojautos
ir paguodos žodžius.

„Aušros“ redakcijos darbuotojai

BRANGŪS SKAITYTOJAI!

Nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie paaukoko
mūsų įstaigai 1 % pajamų mokesčio. Jūsų
skirta parama leidžia gerinti vaikų ugdymo
sąlygas, kurti jaukią įstaigos aplinką.
Šiais metais vėl galima tokią paramą darželiui
skirti.

**KRS: 0000270261,
cel szczególowy PRZEDSZKOLE
SAMORZĄDOWE PUŃSK 4292**

*Punsco savivaldybės vaikų darželio
bendruomenė*

2021 m. vasario 14 d. į amžinybę iškeliavo

A. A. JUOZAS KARANECKAS

iš Konstantinavkos.

*Nors žinia, kad žmogus – tik žemės svečias, ir turi jis sugrįžt
namo, bet kaip sunku išleisti jį į kelią, kuriuo nesugrįžta
niekas atgalios...*

Nuoširdžiai dėkojame visiems dalyvavusiems šermeryse
ir laidotuvėse: giminėms, kaimynams, pažįstamiems. Ačiū
Seinų bažnytiniam chorui, kunigams už atnašautas mišias,
Seinų ligoninės Vidaus skyriaus gydytojams ir medicinos
seselėms už ligonio slaugymą. Labai ačiū už užuojautos
žodžius, aukas, maldas ir gėles bei Velionio palydėjimą
į amžinojo poilsio vietą.

Liūdinti šeima

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašome 1 proc. pajamų mokesčio
skirti Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai.

**KRS: 0000270261,
cel szczególowy ZS w Sejnach 3888**

Iš anksto nuoširdžiai dėkojame!

Seinų lietuvių „Žiburio“ bendruomenė

2021 m. vasario 21 d. mirė mūsų mylima

Mamytė, Močiutė, Promočiutė

A. A. GENOVAITĖ BORAČIAUSKIENĖ

iš Klevų.

*Niekas ir niekada nesuartina žmonių taip stipriai, kaip sun-
kią netekties valandą parodytas dėmesys ir pagalba.*

Nuoširdžiai dėkojame visiems dalyvavusiems laidotuvėse,
giminėms, kaimynams, pažįstamiems. Ačiū Seinų bažny-
tiniam chorui už maldas ir giesmes, kunigui Jaroslavui už
atnašautas gedulingas pamaldas. Dėkojame už užuojautos
žodžius, aukas, maldas ir gėles bei Velionės palydėjimą
į amžinojo poilsio vietą Seinų kapinėse.

Liūdentys dukra Aldona ir sūnus Vitas su šeimomis

Lietuvos žiniasklaida

2021 02 24–03 09

Tiek žiniasklaidą dominusių įvykių, kiek buvo jų minimumu laikotarpiu, šalyje seniai bebuvę: byranti Prezidento komanda, parlamentaro Žygimanto Pavilionio išvyka į Sakartvelą, žinia, kad buvusio Lietuvos prezidento Algirdo Brazausko žento vadovaujamoje vienoje medicinos įstaigoje, kur dirba ir A. Brazausko duktė, buvo slepiamos pajamos, o neapskaiyta suma, preliminariais duomenimis, gali sudaryti apie 1 mln. eurų, renkami parašai „už“ ir „prieš“ Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininką Tomą Vytautą Raskevičių.

Bet didžiausia priešprieša visuomenėje kilo dėl Stambulo konvencijos ratifikavimo. „Žvelgiant į tai, kas pastarosiomis savaitėmis vyksta Lietuvoje, tiesiog pati peršasi mintis, kad to komunistinio požiūrio „kas ne už mus, tas prieš mus“ jau trisdešimt metų niekaip, kaip visuomenė, nesugebame atsakyti.

<...> Kalbant apie taip vadinamą Stambulo konvenciją, susidaro įspūdis, kad radikaloji – konservatyvioji visuomenės dalis kovoja paskutinį ir lemiamą mūšį dėl tradicinių visuomenės vertybių. Ko tik neteko prisiskaityti ir prisiklausyti – ir kad šios konvencijos ratifikavimas reiškia pragarą vartus, ir kad neliks šeimos, kad LGBT mus užvaldys ir dar visokių baisių.

Nors Stambulo konvencijos ratifikavimo šalininkai kaltinami kitų visuomenės grupių narių nepaisymu ir *nachališku* konvencijos ratifikavimo stūmimu, man susidaro įspūdis, kad būtent kita pusė, nepaisydama jokių argumentų, visiškai nenusiteikusi šnekėtis ir tinkamu laikys tik vieną rezultatą – konvencijos neratifikavimą. Aktyviai kuriamas įvaizdis, kad

besipriešinantys yra „geriečiai“, ginantys tradicines krikščioniškas vertybes, o visi kiti tai jau tikri priešai ir velnio tarnai“, – portale 15min.lt rašė profesorius Vytautas Nekrošius straipsnyje „Apie Stambulo konvenciją ir priešų medžioklę“.

O įnirtingos kautynės tarp „pažangiųjų“ ir „atsilikusiųjų“ prasidėjo, kai feisbuke keli kunigai ir religinės institucijos išreiškė palaikymą prieš vienybę partnerystę ir Stambulo konvenciją nukreiptoms peticijoms. Pagrindiniu puolimo taikiniu tapo vyriausiasis policijos kapelionas kunigas Algirdas Toliatas, kuris, be kita ko, savo paskyroje skatino šias peticijas pasirašyti. „Lietuvos mažumai atstovaujanti jėga ketina transformuoti mūsų visų gyvenimą sau, bet ne Lietuvai palankiu būdu. Žmonės, kurie atstovauja mums ir kaunasi priešakinėse linijose, liudija, kad jaučia, jog kovoja ne su kūnu ir krauju. Malda yra skydas. Jis būtinas, būtinas... Todėl labai kviečiame visus toliau kovoti malda ir neabejingumu. Tai labai svarbu, labai“, – rašė kunigas.

Štai tada pasipylė kritika A. Toliato atžvilgiu. „Vemsiu. Kažkokių menkystų pasaulėlis... Neklausot savo popiežiaus, katalikai, pamanykit! Kokia tamsa ir kaip gėda, kai kunigai tokiais peزالais dalinasi... Liūdesys. Kiek dar daug kai kuriems reik augt...“ – socialiniame tinkle rašė viena dainininkė. „Mano svajonių Lietuvoje bažnyčia moka mokesčius, o iš jų mokama už gegų vestuves. Katalikų bažnyčios atstovų įžulumas – tema, kuri jau senokai mane vimdo. Jie patys pirmieji išstoja, kai reikia prieštarauti piliečių teisėms, graudendami ar putodamiesi apie amžinąsias vertybes“, – reagoavo dar viena jaunosios kartos atstovė.

Kunigas A. Toliatas kiek vėliau

reaguodamas į kilusią kritikos bangą ištrynė peticijų nuorodas. Vytautas Sinica, Nacionalinio susivienijimo vicepirmininkas, užstodamas puolamą kunigą, portale delfi.lt paskelbtame straipsnyje „Kaip iš Toliato pavyzdį darė“ rašė: „Toliatas – toks populiarus ir tarp liberalių, populiariais ir spėjančiais su mąstymo tendencijomis trokštančių būti žmonių, žodžiu, turintis ką prarasti – buvo idealus kandidatas, iš kurio senu romėnišku metodu būtų galima visiems, galvas kelti sumanusiems, katalikams padaryti pavyzdį. Pavyzdį, kas būna kunigams, išsišokusiems prieš vyraujančią elito ir medijų liniją ir drįsusiems – tik pamanykite – ginti tiesas, kurių Bažnyčia nesvyruodama mokė du tūkstančius metų. Ir moko net liberalų taip godžiai cituojamas Pranciškus.

<...> Bet juk kunigas visada ir pilietis. Tad kokia problema? Kodėl jis turėtų dėl savo pašaukimo atsakyti pilietinių teisių ir pareigų? O pagal galimybes dalyvauti sprendžiant savo šalies viešąsias normas yra pareiga – jau ne kaip kunigo, o kiekvieno piliečio.“

Tai, kaip vyksta diskusijos dėl Stambulo konvencijos, nuvylė Prezidentą Gitaną Nausėdą. Jis teigė, kad tai primena viešąją inkviziciją. „Pono gerbiamo kunigo A. Toliato užsiuolimas vien todėl, kad jis pareiškė oficialią bažnyčios poziciją – jis juk nepateikė savo pozicijos, ir užsiuolimas tokiais metodais ir tokia forma yra visiškai nepriimtinas ir rodo, kad kažkas mūsų viešojoje erdvėje per tuos 10 ar 15 pastarųjų metų atsitiko.

O atsitiko labai paprasti dalykai – šiandien Lietuvoje susiformavo viešoji inkvizicija, tai yra – žmonės, kurie įsivaizduoja galintys maišyti su purvais kitaminčius, daryti tai beapeilacine forma, kartais tiesiog šlykščia

forma – ir jie laiko save nebaudžiamais. Su tuo mes neturime taikstyti.

<...> Šiandien aš stoju į gerbiamo kunigo A. Toliato pusę pirmiausia todėl, kad aš stoju į jo, kaip žmogaus, pusę. Kokiai jis atstovauja pozicijai, yra išvestinis klausimas – dėl pozicijų galime diskutuoti, bet darykime tai pagarbiai vienas kitam“, – žurnalistams kalbėjo G. Nausėda.

Lietuvos Vyskupų Konferencija teigė, jog džiaugiasi žmonių aktyvumu diskutuojant dėl šeimos kaip visuomenės pagrindo. „Ganytojai apsvarstė visuomenėje kilusias iniciatyvas, kuriomis siekiama palaikyti šeimą kaip visuomenės pagrindą. Vyskupai pasidžiaugė visuomenės aktyvumu svarstant šį klausimą įvairiomis formomis“, – buvo teigiama Vyskupų Konferencijos pranešime. Anot jo, posėdyje taip pat pabrėžta, kad „piliečių teisė pasisakyti svarbiais visuomenės gyvenimo klausimais yra labai svarbi demokratinės visuomenės gyvenimo dalis“.

Nemažą triukšmą tarp parlamentarų bei politologų sukėlė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos narys, buvęs diplomatas, o dabar Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas Ž. Pavilionis, kuris komandiruotas į Sakartvelą padėti spręsti politinės krizės reiškesi, anot Sakartvelo paskirtojo premjero Iraklijaus Garibašvilio, nepriimtinais ir įžeidžiančiais pareiškimais. Portale delfi.lt išspausdintame Seimo nario Remigijaus Žemaitaičio straipsnyje „Žygimantui Pavilioniui daugiau Sakartvelo vyno nepilk!“ rašoma, kad „nuvykęs į svečią šalį, kur neseniai vyko audringi rinkimai, kur įkaitusios politinės nuotaikos, jis ėmėsi daryti tvarką. Jei trumpai – žadėjo paramą opozicijai ir grasino valdantiems, kad jiems gali būti įvestos sankcijos ir užkirstas kelias į ES ar NATO“. Toliau autorius teigė: „Būtų vieni niekai, jei Sakartvelas sutiktų tiesiog eilinį Lietuvos pilietį Žygimantą

Pavilionį, tačiau jis ten vyko ne kaip turistas, o oficialaus vizito. Jis vyko į Sakartvelo valstybę ir kalbėjo visos Lietuvos vardu. Prezidento G. Nausėdos ir premjerės I. Šimonytės vardu!

<...> Bet kuri valstybė reaguotų, išsižeistų, jei oficialus svetimos valstybės atstovas bučiuojasi su opozicija ir grūmoja kumščiu teisėtai išrinktiems. Šliūkstelėjus žibalo ant žarijų paprastai pliūpteli liepsna. Jis

paskatino ir išplėtė politinę krizę, o ne suvaldė. Dar daugiau – tai Ž. Pavilionis pasielgė Putino stiliumi – ėmė kištis į svetimos šalies vidinį gyvenimą – visiškai tiesiogiai ir atvirai.“

Kad Ž. Pavilioniui Sakartvele pritrūko diplomatiškumo, LRT radijui pripažino ir Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nilsen: „Jei Europos demokratinei bendruomenei kyla klausimų dėl tų procesų, kurie vyksta Sakartvele, tai, matyt, pagrindo abejonėms yra. Bet akivaizdu, kad net turint labai tvirtą asmeninę poziciją nuvykus į Sakartvelą reikėjo būti ypač diplomatiškam. Bet kuris neatsargus pareiškimas gali ir bus panaudotas mums nedraugiškų jėgų, tų, kurios galbūt nori ir supykdyti, ir galbūt kažkokį pleišną įkalti tarp mūsų dviejų valstybių.“ Po nesėkmingo vizito į draugišką Kaukazo šalį parlamentaras iškviestas pasiaiškinti į Seimo valdybą.

Kritiškai Ž. Pavilionio vizitą į Sakartvelą įvertino ir Prezidentūra. Kaip LRT radijui sakė Prezidento

Prieš 50 metų, 1971 m. balandžio 12 d., per šv. Velykas, aukso žiedus sumainė **Birutė ir Jonas Zimnickai** iš Burokų.

*Sako, kad gėles dovanoja tiems,
Kurios labiausiai myli ir gerbia.*

*Sako, kad ten, kur daug gėlių,
Nelieta vietos skausmui.*

*Sako, kad ten, kur žydi gėlės,
Viešpatauja laimė...*

Tad dovanojam Jums viso pasaulio gėles,

Kad jos amžinai žydėtų

Ir neštų vien laimę, meilę ir džiaugsmą!

Auksinio jubiliejaus proga linkime Jums sveikatos ir daug laimingų metų kartu!

Sesės ir broliai Krakauskai su šeimomis

vyriausioji patarėja Asta Skaisgirytė, „politikas nuvyko į kitą šalį ir parėmė vieną politinę jėgą. Jis padarė tai, ką padarė. Deja, tarpininkavimo misija jam nepavyko. Ji nepavyko natūraliai, nes jei atsistoji į vienos politinės jėgos pusę – kai yra dvi pusės – tai tarpininkauti tada jau nebeįsėina“.

Tuo metu pats parlamentaras naujienų agentūrai BNS teigė, jog atmeta Sakartvelo valdančiųjų priekaištus dėl jo paramos šalies opozicijai. Nematyti gilėjančios politinės krizės Sakartvele būtų neatleistina prabanga, o jo siekis konflikto puses susodinti prie derybų stalo neturėtų žėisti nei vienos pusės. „Manau, rezultatas pasiektas: opozicinė būstinė nebuvo šturmuojama, ir mums pavyko sutarti su visų Sakartvelo partijų lyderiais, kad jie pasirošę deeskalavimui. <...> Jei mes, matydami tokią įtampą šioje šalyje, neįsiterpsime, nepabandysime užmegzti dialogo, gali baigtis ne taip, kaip norėtume, jei mes norime, kad šalis įstotų į Europos Sąjungą ir NATO“, – sakė Ž. Pavilionis.